

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

**ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ
ΠΡΟΤΥΠΩΝ: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ**

Επιμέλεια: ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ ΚΥΡΙΑΚΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΤΑΧΥΝΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την εκπόνηση της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας ολοκληρώνεται η φοίτηση μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής» του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Εν συντομία, θα ήθελα εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσοι συνέδραμαν στην επιτυχή διεκπεραίωση τόσο των μεταπτυχιακών μου σπουδών όσο και της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά το ακαδημαϊκό προσωπικό του τμήματος καθώς και τους εξωτερικούς συνεργάτες για τις πολύτιμες γνώσεις που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών. Επιπλέον, ειλικρινείς ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ταχυνάκη Παναγιώτη, ο οποίος με την εμπιστοσύνη και την καθοδήγησή του συνέβαλε στην ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, δε θα μπορούσα να μην αναφερθώ στην οικογένειά μου. Τους γονείς μου, Σάββα και Μηδώρα, οι οποίοι με στηρίζουν διαρκώς και με κάθε δυνατό τρόπο όλα αυτά τα χρόνια. Την αδερφή μου Δέσποινα για την έμπρακτη αγάπη της.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ταχύτερη τεχνολογική ανάπτυξη, η ολοένα και αυξανόμενη πολυπλοκότητα στην οργάνωση των οικονομικών οντοτήτων, καθώς και ο ανταγωνισμός, ο οποίος καθορίζει τις σχέσεις μεταξύ των επιχειρήσεων, αποτελούν ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του 21^{ου} αιώνα. Εδώ και πολλά χρόνια, οι οικονομικές οντότητες στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό και να αυξήσουν τη δυναμικότητά τους, επιδιώκουν να γίνουν όσο το δυνατόν πιο ισχυρές. Αυτό το επιτυγχάνουν είτε με την εξειδίκευση της παραγωγής είτε με την συγκέντρωση κεφαλαίων. Με λίγα λόγια, αποδεικνύεται ότι οικονομικές οντότητες υπόκεινται σε μία διαδικασία σταδιακής μετατόπισης από την κλειστή και εγχώρια οικονομία σε μία οικονομία ανοικτή, διεθνή και παγκοσμιοποιημένη.

Το ανωτέρω φαινόμενο γίνεται ολοένα και πιο διάχυτο τις τελευταίες δεκαετίες. Κατ' αυτόν τον τρόπο πολλές επιχειρήσεις, μέσω της συνένωσής τους με άλλες επιχειρήσεις, προσπαθούν να γίνουν όσο το δυνατόν περισσότερο ισχυρές. Παρατηρούμε, συνεπώς, να παρουσιάζεται μία αυξανόμενη επιρρέπεια στη δημιουργία ομίλων επιχειρήσεων, εξαγορών και συγχωνεύσεων επιχειρήσεων (επιχειρηματικών και χρηματοοικονομικών). Στην περίπτωση κατά την οποία ο σκοπός δημιουργίας του ομίλου επιχειρήσεων είναι επιχειρηματικός, η μητρική εταιρεία αποκτά συμμετοχές ή άλλου είδους επιρροές σε άλλες εταιρείες. Επίσης, η μητρική εταιρεία μπορεί να δημιουργεί η ίδια θυγατρικές εταιρείες για την εξυπηρέτηση των διαφόρων επιχειρηματικών σκοπών της. Από την άλλη πλευρά, όταν ο σκοπός δημιουργίας του ομίλου επιχειρήσεων είναι χρηματοοικονομικός, μία επιχείρηση, αποβλέποντας αποκλειστικά σε μία επικερδή μακροπρόθεσμη επένδυση των κεφαλαίων της, αποκτά συμμετοχές στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων. Απώτερος σκοπός των οικονομικών οντοτήτων, μέσω της διαδικασίας της ενοποίησης, είτε εξυπηρετούν τους επιχειρηματικούς σκοπούς δημιουργίας είτε τους χρηματοοικονομικούς, είναι να μειώσουν τα κόστη τους, να έχουν καλύτερο ανταγωνισμό, να πετύχουν οικονομίες κλίμακας λόγω μαζικών αγορών και, σε γενικές γραμμές, να πετύχουν αυτό που στην επιστήμη του μάρκετινγκ ορίζεται ως συγκριτικό πλεονέκτημα.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διεξοδική ανάλυση της έννοιας και του περιεχομένου των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Για την

επίτευξη του ανωτέρω στόχου θα ληφθούν υπόψη τόσο τα Δ.Λ.Π. και τα Δ.Π.Χ.Α. όσο και ο Ν. 2190/20 και ο Ν. 4308/14 και θα πραγματοποιηθεί μία εμπειρική διερεύνηση σχετικά με τις ομοιότητες και τις διαφορές οι οποίες παρουσιάζονται υπό το πρίσμα της ελληνικής (Ν. 2190/20 και Ν. 4308/14) και της διεθνούς (Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α.) νομοθεσίας.

Αναφορικά με τη δομή της, στο πρώτο κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί μία εισαγωγή στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Πιο αναλυτικά, αρχικά, δοθεί ο ορισμός τους, υπό το πρίσμα της ελληνικής και της διεθνούς νομοθεσίας. Στην συνέχεια, δε θα παραληφθεί να παρουσιαστεί μία σύντομη ιστορική διαδρομή των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων τόσο στο εσωτερικό της Ευρώπης όσο και των υπολοίπων χωρών παγκοσμίως και στο τέλος, να συνοψιστούν τα βασικότερα εισαγωγικά συμπεράσματα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί μία βιβλιογραφική επισκόπηση σχετική με το θέμα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Με τη χρήση σύγχρονων ελληνικών και διεθνών επιστημονικών άρθρων θα διερευνηθούν τα αποτελέσματα διάφορων ερευνών και μελετών σχετικά με την έννοια και το περιεχόμενο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην εφαρμογή των Αμερικανικών Λογιστικών Προτύπων, των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.), των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.) και των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου (Δ.Π.Ε.).

Στο τρίτο κεφάλαιο θα τονιστεί η αναγκαιότητα κατάρτισης της ενοποίησης. Πιο αναλυτικά, θα επεξηγηθούν, αρχικά, οι σημαντικότεροι εισαγωγικοί όροι των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Στην συνέχεια, θα αναφερθούν οι μέθοδοι ενοποίησης τους καθώς και οι αρχές - κανόνες αποτίμησης των στοιχείων των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων. Τέλος, θα πραγματοποιηθεί μία σύντομη συγκριτική λογιστική ανάλυση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων βάσει των ελληνικών και διεθνών λογιστικών προτύπων.

Η σύντομη συγκριτική λογιστική ανάλυση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων βάσει των ελληνικών και διεθνών λογιστών προτύπων, η οποία πραγματοποιήθηκε στο τέλος του τρίτου κεφαλαίου, θα δώσει την σκυτάλη στα επόμενα δύο κεφάλαια (τέταρτο και πέμπτο) που θα ακολουθήσουν. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτά τα κεφάλαια θα αναλυθούν με διεξοδικό τρόπο αυτά που

αναφέρθηκαν επιγραμματικά στο τελευταίο υποκεφάλαιο του τρίτου κεφαλαίου. Κάνοντας χρήση της παραγωγικής μεθόδου ανάπτυξης, δηλαδή της μεθόδου με συλλογική πορεία από το γενικό στο ειδικό, θα μεταβούμε ομαλά στην ανάλυση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων βάσει των διεθνών (κεφάλαιο τέταρτο) και των ελληνικών (κεφάλαιο πέμπτο) λογιστικών προτύπων.

Στο έκτο κεφάλαιο, θα πραγματοποιηθεί μία συγκριτική ανάλυση, βάσει των ελληνικών και διεθνών προτύπων, των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων λαμβάνοντας υπόψη ένα σύνολο στοιχείων. Αρχικά, θα παρουσιαστεί μία βιβλιογραφική επισκόπηση προγενέστερων ερευνών. Στην πορεία, θα αναφερθούν τόσο η μεθοδολογία όσο και τα αποτελέσματα καθώς και θα επισημανθούν τα συμπεράσματα.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο, συνοψίζονται τα συμπεράσματα της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας. Επίσης, διευκρινίζονται οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ABSTRACT

Rapid technological development, growing complexity in the organization of economic entities and competition that defines business relations are some of the key features of the 21st century. For many years, in trying to compete and increase their capacity, economic entities seek to become as powerful as possible. This is accomplished either by specializing in production or by raising funds. In a nutshell, it turns out that economic entities are subject to a gradual shift from the closed and domestic economy to an open, international and globalized economy.

This phenomenon has become more and more diffused over the past decades. In this way many businesses, through their association with other businesses, are trying to become as powerful as possible. We therefore see an increasing tendency towards the creation of business, acquisition and merger ventures (business and financial). Where the purpose of setting up a business group is business, the parent acquires holdings or other influences on other companies. In addition, the parent company may itself set up subsidiaries to serve its various business purposes. On the other hand, when the purpose of setting up a group of companies is financial, an enterprise, aiming exclusively at a profitable long-term investment of its capital, acquires holdings in the capital of other companies. The ultimate goal of economic entities through the consolidation process, whether they serve business creation purposes or financial ones, is to reduce their costs, to compete better, to achieve economies of scale due to mass markets and, in general, to achieve what in marketing science is defined as a comparative advantage.

The purpose of this thesis is to thoroughly analyze the concept and content of the consolidated financial statements. To achieve this objective, will be taken into consideration both IASB and IFRS, as well as Law 2190/20 and Law 4308/14, and an empirical investigation will be carried out on similarities and differences presented in Greek (Law 2190/20 and Law 4308/14) and International (IAS and IFRS) legislation.

Regarding its structure, an introduction to the consolidated financial statements will be made in the first chapter. More in detail, initially, their definition is given, in the light of Greek and International legislation. Next, it will not be missed to present a brief historical path of the consolidated financial statements both within

Europe and the rest of the world, and in the end to summarize the main introductory conclusions.

The second chapter will present a bibliographic overview on the subject of the consolidated financial statements. Using latest Greek and International scientific articles will explore the results various surveys and studies on the meaning and content of the consolidated financial statements. Particular emphasis will be given to the application of USGAAP, International Financial Reporting Standards (IFRS), International Accounting Standards (IAS) and International Standards on Auditing (ISAs).

The third chapter will emphasize the necessity of training integration. More in detail, the most important introductory terms of the consolidated financial statements will be explained. The methods of consolidation as well as the principles - valuation rules for the items of the consolidated financial entities will be reported. Finally, a brief comparative accounting analysis of the consolidated financial statements based on Greek and international accounting standards will be made.

The short comparative accounting analysis of the consolidated financial statements on the basis of the Greek and International Accounting Standards, which was made at the end of the third chapter, will give the next two chapters (fourth and fifth) to follow. In particular, these chapters will analyze in detail what we have outlined in the last subchapter of the second chapter. By making use of the production method of development, that is to say, the method through a collective course from the general to the specialist, we will proceed smoothly to the analysis of the consolidated financial statements based on International (chapter four) and Greek (chapter fifth) Accounting Standards.

In the sixth chapter, a comparative analysis will be carried out, based on Greek and International standards, of the consolidated financial statements taking into account a set of elements. Initially, a bibliographic overview of earlier research will be presented. Along the way, both the methodology and the results will be reported as well as the conclusions will be highlighted.

Finally, in the seventh chapter, are summarized the conclusions of this postgraduate thesis. Also, the proposals for future research are clarified.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	1
1.1 Εισαγωγή	1
1.2 Ορισμός Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων	4
1.3 Ιστορική Αναδρομή	5
1.4 Συμπεράσματα	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	7
2.1 Εισαγωγή	7
2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση	8
2.3 Συμπεράσματα	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	18
3.1 Εισαγωγή	18
3.2 Εισαγωγικές Έννοιες και Επεξηγήσεις Όρων των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων.....	18
3.3 Μέθοδοι Ενοποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων.....	22
3.4 Αρχές και Κανόνες Αποτίμησης των Στοιχείων των Ενοποιούμενων Οικονομικών Οντοτήτων	24
3.5 Λογιστική Αναγνώριση των Ενοποιήσεων: Ομοιότητες και Διαφορές μεταξύ Δ.Π.Χ.Α. και Ε.Λ.Π.....	25
3.6 Συμπεράσματα	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ (Δ.Λ.Π.) ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (Δ.Π.Χ.Α.)	29
4.1 Εισαγωγή	29
4.2 Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις και Δ.Π.Χ.Α. 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων»	29

4.3	Ενοποίηση και Δ.Π.Χ.Α. 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις».....	33
4.4	Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις και Δ.Π.Χ.Α. 11 «Σχήματα υπό Κοινό Έλεγχο».....	37
4.5	Ενοποίηση και Δ.Π.Χ.Α. 12 «Γνωστοποιήσεις περί συμμετοχών σε άλλες εταιρείες».....	40
4.6	Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις και Δ.Λ.Π. 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις και Κοινοπραξίες».....	42
4.7	Συμπεράσματα	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ (Ε.Λ.Π.) - Ν. 4308/14.....		46
5.1	Εισαγωγή	46
5.2	Επιχειρήσεις υποκείμενες σε ενοποίηση	46
5.3	Υποχρέωση επιχειρήσεων για την κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.....	47
5.4	Απαλλαγή επιχειρήσεων από την υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων	49
5.5	Απαλλασσόμενες επιχειρήσεις από την ενοποίηση.....	51
5.6	Ακολουθούμενες διαδικασίες για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.....	51
5.7	Συμπεράσματα	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ		60
6.1	Εισαγωγή	60
6.2	Βιβλιογραφική Επισκόπηση Προγενέστερων Ερευνών	60
6.3	Μεθοδολογία έρευνας.....	61
6.4	Αποτελέσματα Έρευνας.....	69
6.5	Συμπεράσματα Έρευνας	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ		72

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 75

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Στοιχείο Ανάλυσης: «Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης»...63	63
Πίνακας 2: Στοιχείο Ανάλυσης: «Ημερομηνίες Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων»66	66
Πίνακας 3: Στοιχείο Ανάλυσης: «Γνωστοποιήσεις»67	67
Πίνακας 4: Αποτελέσματα μέτρων ομοιογένειας.70	70
Πίνακας 5: Αποτελέσματα μέτρων ανομοιογένειας.70	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

1.1 Εισαγωγή

Το διαρκώς εντεινόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον και οι αλληπάλλληλες προκλήσεις αδιαμφισβήτητα αποτελούν δύο από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας με τα οποία έρχονται αντιμέτωπες οι οικονομικές οντότητες. Για την αντιμετώπιση των ανωτέρω χαρακτηριστικών, είναι γεγονός, ότι οι επιχειρήσεις αναζητούν ποικίλους τρόπους ώστε να ισχυροποιήσουν τη θέση τους στη διεθνή αγορά και να καταστούν βιώσιμες μέσω της κερδοφόρας λειτουργίας τους. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, προκύπτει ότι βασική επιδίωξη των οικονομικών οντοτήτων είναι η απόκτηση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων. Αυτό το επιτυγχάνουν είτε μέσω της συγχώνευσης ή εξαγοράς άλλων οικονομικών οντοτήτων είτε μέσω της δημιουργίας ομίλων επιχειρήσεων. Απώτερος σκοπός τους, και στη μία και στην άλλη περίπτωση, αποτελεί η μείωση του κόστους παραγωγής τους και η δημιουργία κατάλληλων και ικανών συνθηκών για μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και κερδοφορία.

Σε έναν όμιλο εταιρειών, η μεμονωμένη μελέτη και ανάλυση των ατομικών οικονομικών καταστάσεων των επιμέρους εταιρειών του ομίλου στερούν από τους εσωτερικούς (π.χ. του μετόχους, τους διευθύνοντες συμβούλους κ.λπ.) και τους εξωτερικούς (π.χ. τις τράπεζες, τους πιστωτές κ.λπ.) χρήστες των οικονομικών καταστάσεων τη δυνατότητα διαμόρφωσης μίας πλήρους εικόνας για τον όμιλο συνολικά. Συνεπώς, πρέπει να παρέχεται στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων η δυνατότητα ενημέρωσης για την οικονομική θέση και επίδοση του ομίλου ως σύνολο. Για τον λόγο αυτόν, προκύπτει η ανάγκη κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, μία ανάγκη η οποία παρέχει στους χρήστες εύλογη και χρηματοοικονομική πληροφόρηση και αναφορά για τον όμιλο συνολικά. Ουσιαστικά, η ενοποίηση των οικονομικών οντοτήτων αποτελεί μία μέθοδο λογιστική, κατά την οποία οι οικονομικές καταστάσεις της μητρικής επιχείρησης και των θυγατρικών της παρουσιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε σαν να επρόκειτο για μία ενιαία οικονομική οντότητα, μέσω της ενσωμάτωσης των περιουσιακών στοιχείων,

των υποχρεώσεων, των εσόδων, εξόδων και των ταμειακών ροών των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων στις οικονομικές καταστάσεις της μητρικής επιχείρησης. Ο τρόπος βάσει του οποίου πραγματοποιείται η ενοποίηση των θυγατρικών επιχειρήσεων στις οικονομικές καταστάσεις της μητρικής επιχείρησης αποτελεί το βασικό αντικείμενο μελέτης της συγκεκριμένης μεταπτυχιακής εργασίας, τόσο κατά τη διεθνή όσο και κατά την ελληνική νομοθεσία.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διεξοδική ανάλυση της έννοιας και του περιεχομένου των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και ο καθορισμός των σημαντικότερων σημείων σύγκλισης και απόκλισης τα οποία εντοπίζονται σε αυτές κατά τα ελληνικά και διεθνή λογιστικά πρότυπα Πιο συγκεκριμένα, για την επίτευξη του ανωτέρω στόχου, θα ληφθούν υπόψη τόσο τα Δ.Λ.Π. και τα Δ.Π.Χ.Α. όσο και ο Ν. 4308/14 και θα πραγματοποιηθεί μία εμπειρική διερεύνηση σχετικά με τις ομοιότητες και τις διαφορές οι οποίες παρουσιάζονται υπό το πρίσμα της ελληνικής (Ν. 2190/20 και Ν. 4308/14) και της διεθνούς (Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α.) νομοθεσίας.

Όσον αφορά τη δομή της, στο παρόν κεφάλαιο (πρώτο) πραγματοποιείται η εισαγωγή στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά, θα παρουσιαστεί μία σύντομη ιστορική διαδρομή των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων τόσο στο εσωτερικό της Ευρώπης όσο και των υπολοίπων χωρών παγκοσμίως. Στην συνέχεια, δε θα παραληφθεί να δοθεί ο ορισμός τους, υπό το πρίσμα της ελληνικής και της διεθνούς νομοθεσίας και στο τέλος, να συνοψιστούν τα βασικότερα εισαγωγικά συμπεράσματα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί μία βιβλιογραφική επισκόπηση σχετική με το θέμα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Με τη χρήση σύγχρονων ελληνικών και διεθνών επιστημονικών άρθρων θα διερευνηθούν τα αποτελέσματα διάφορων ερευνών και μελετών σχετικά με την έννοια και το περιεχόμενο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην εφαρμογή των Αμερικανικών Λογιστικών Προτύπων, των Δ.Π.Χ.Α., των Δ.Λ.Π. και των Δ.Π.Ε..

Στο τρίτο κεφάλαιο θα τονιστεί η αναγκαιότητα κατάρτισης της ενοποίησης. Πιο αναλυτικά, θα επεξηγηθούν, στην, οι σημαντικότεροι εισαγωγικοί όροι των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Στην συνέχεια, θα αναφερθούν οι μέθοδοι

ενοποίησης τους καθώς και οι αρχές - κανόνες αποτίμησης των στοιχείων των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων. Στο τέλος, θα πραγματοποιηθεί μία σύντομη συγκριτική λογιστική ανάλυση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων βάσει των ελληνικών και διεθνών λογιστικών προτύπων.

Η σύντομη συγκριτική λογιστική ανάλυση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων βάσει των ελληνικών και διεθνών λογιστών προτύπων, η οποία πραγματοποιήθηκε στο τέλος του τρίτου κεφαλαίου, θα δώσει την σκυτάλη στα επόμενα δύο κεφάλαια (τέταρτο και πέμπτο) που θα ακολουθήσουν. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτά τα κεφάλαια θα αναλυθούν με διεξοδικό τρόπο αυτά που αναφέρθηκαν επιγραμματικά στο τελευταίο υποκεφάλαιο του τρίτου κεφαλαίου. Κάνοντας χρήση της παραγωγικής μεθόδου ανάπτυξης, δηλαδή της μεθόδου με συλλογική πορεία από το γενικό στο ειδικό, θα μεταβούμε ομαλά στην ανάλυση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων βάσει των διεθνών (κεφάλαιο τέταρτο) και των ελληνικών (κεφάλαιο πέμπτο) λογιστικών προτύπων.

Στο έκτο κεφάλαιο, θα πραγματοποιηθεί μία συγκριτική ανάλυση, βάσει των ελληνικών και διεθνών προτύπων, των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων λαμβάνοντας υπόψη ένα σύνολο ανεξάρτητων στοιχείων. Αρχικά, θα παρουσιαστεί μία βιβλιογραφική επισκόπηση προγενέστερων ερευνών. Στην πορεία, θα αναφερθούν τόσο η μεθοδολογία όσο και τα αποτελέσματα καθώς και θα επισημανθούν τα συμπεράσματα.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο, συνοψίζονται τα συμπεράσματα της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας. Επίσης, διευκρινίζονται οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

1.2 Ορισμός Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 90 του Ν. 2190/20, ενοποίηση είναι η κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και ενοποιημένης έκθεσης ελέγχου. Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τον ενοποιημένο ισολογισμό, τον ενοποιημένο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως και τον ενοποιημένο προσάρτημα¹ (παράγραφος 1, άρθρο 100, Ν. 2190/20).

¹ Η κατάρτιση ενοποιημένης κατάστασης διάθεσης κερδών είναι προαιρετική.

Βάσει των διατάξεων των άρθρων 31 - 36 του Ν. 4308/14, ενοποίηση είναι η διαδικασία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και ως ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ορίζονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις ενός ομίλου που παρουσιάζονται σαν να πρόκειται για μία ενιαία οικονομική οντότητα. Στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνονται: ο ενοποιημένος ισολογισμός ή η ενοποιημένη κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης (πίνακας), η ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων (πίνακας) (κατά τα Δ.Π.Χ.Α. αναφέρεται ως ενοποιημένη κατάσταση συνολικών εσόδων), η ενοποιημένη κατάσταση μεταβολών καθαρής θέσης (πίνακας), η ενοποιημένη κατάσταση χρηματοροών (πίνακας) και το ενοποιημένο προσάρτημα (σημειώσεις).

Σχετικά με τη διεθνή νομοθεσία, και πιο συγκεκριμένα βάσει της παραγράφου 4 του Δ.Λ.Π. 27 «Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις» και του Δ.Π.Χ.Α. 10, «οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αφορούν τις οικονομικές καταστάσεις ενός ομίλου όπου τα περιουσιακά στοιχεία, οι υποχρεώσεις, τα έσοδα, τα έξοδα και οι ταμιακές ροές της μητρικής και των θυγατρικών εμφανίζονται σαν να αφορούν μία ενιαία οντότητα».

1.3 Ιστορική Αναδρομή

Ο πρώτος όμιλος επιχειρήσεων δημιουργήθηκε το 1832 στις Η.Π.Α. (Edwards, 2015). Ωστόσο, η πρώτη δημοσίευση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, από μέρος των οικονομικών οντοτήτων, πραγματοποιήθηκε κατά τη δεκαετία του 1890. Οι διαδικασίες κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ορίστηκαν από την επιχείρηση US Steel, το 1900, η οποία εξέθεσε αθροιστικά τόσο το ενεργητικό όσο και τις υποχρεώσεις της μητρικής επιχείρησης και των θυγατρικών της. Η ίδια επιχείρηση, επίσης, ήταν η πρώτη που παρουσίασε, πέραν των μερισμάτων τα οποία έλαβε η μητρική επιχείρηση από τις θυγατρικές της, και τα κέρδη των θυγατρικών της. Έτσι, τη δεκαετία του 1920 ήταν ευρέως αποδεκτή και διαδεδομένη πρακτική στις Η.Π.Α. η ενοποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Επιπροσθέτως, οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αντιμετωπίζονταν τόσο ως συμπληρωματικές όσο και ως υποκατάστατες των οικονομικών καταστάσεων των μητρικών επιχειρήσεων.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο το πρώτο παράδειγμα ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων παρουσιάστηκε το 1910 και αφορούσε την επιχείρηση Pearson &

Knowles Coal and Iron Co (Walker, 2006). Ένα ακόμη παράδειγμα είναι αυτό της Nobel Industries. Η συγκεκριμένη εταιρεία, ως πρωτοπόρος σε θέματα λογιστικής ομίλων εταιρειών, το 1922 στην έκθεση του διοικητικού συμβουλίου, ενσωμάτωσε μία συνοπτική κατάσταση του ενεργητικού και των υποχρεώσεων των ομίλων. Το 1923 ο Sir Gilbert Garnsey δημοσίευσε το πρώτο βιβλίο για ενοποιημένους ισολογισμούς («Holding Companies and Their Published Accounts»). Ωστόσο, λόγω της έλλειψης εξειδίκευσης στο συγκεκριμένο θέμα, της συντηρητικότητας του λογιστικού επαγγέλματος και της εμπορικής νομοθεσίας, η οποία όριζε την γνωστοποίηση πληροφοριών μόνο σε επίπεδο μεμονωμένης εταιρείας, η διάδοση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων έγινε με σχετικά αργούς ρυθμούς. Επίσης, από το έτος 1939 και στο εξής, όσοι όμιλοι εταιρειών επιθυμούσαν να εισαχθούν στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου έπρεπε οι διοικήσεις τους να παραθέσουν την κατάσταση ενοποιημένων ισολογισμών καθώς και των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσεως για του μετόχους.

Στην υπόλοιπη Ευρώπη οι εξελίξεις διαδραματίζονταν με ακόμη πιο αργό ρυθμό (Taylor, 1996). Έως το 1965, οι γερμανικές επιχειρήσεις δεν ήταν υποχρεωμένες να συντάσσουν ενοποιημένους ισολογισμούς. Απεναντίας, στη Γαλλία, μέχρι το 1967, μόνο 22 επιχειρήσεις προέβησαν σε δημοσίευση ενοποιημένων ισολογισμών. Οι γενικές γραμμές για την σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων είχαν τεθεί από την 7^η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ενσωμάτωσή της στους εθνικούς νόμους των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε καθορίσει νομοθετικά, για πρώτη φορά, τις ποσοτικές μεθόδους για την σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων καθώς και το περιεχόμενό τους.

Η ελληνική νομοθεσία προσαρμόστηκε προς την 7η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το Π.Δ. 498/1987 (Αληφαντής, 2004). Με αφορμή το Π.Δ. 498/1987, στον Ν. 2190/20 περί «Ανώνυμων Εταιρειών» προστέθηκε ένα νέο κεφάλαιο περί «Ενοποιημένων Λογαριασμών ή Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων» (άρθρα 90 - 103). Βάσει του νέου αυτού κεφαλαίου, από 1.7.1990 και μετά, οι μητρικές εταιρείες είναι υποχρεωμένες να συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Στην πορεία, με το Π.Δ. 367/1994 στον Ν. 2190/20 προστέθηκε το άρθρο 130 αναφορικά με την σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων από μέρους των τραπεζών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, μέχρι να εκδοθούν τα ανωτέρω Π.Δ. ορισμένες μητρικές εταιρείες, βασιζόμενες στα λογιστικά πρότυπα των διεθνών

ελεγκτικών εταιρειών, δημοσίευαν προαιρετικά ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

1.4 Συμπεράσματα

Η ταχύτατη τεχνολογική ανάπτυξη, η ολοένα και αυξανόμενη πολυπλοκότητα στην οργάνωση των επιχειρήσεων, καθώς και ο ανταγωνισμός, ο οποίος διέπει τις μεταξύ σχέσεις των οικονομικών οντοτήτων, αποτελούν ορισμένες από τις σημαντικότερες αιτίες οι οποίες έχουν σταδιακά οδηγήσει τις επιχειρήσεις στην απόκτηση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων. Αυτήν την απόκτηση, παρατηρείται ότι, την επιτυγχάνουν είτε μέσω της συγχώνευσης ή εξαγοράς άλλων επιχειρήσεων είτε μέσω της δημιουργίας ομίλων. Σε έναν όμιλο επιχειρήσεων, η ανάλυση των ατομικών οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών του, στερούν από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων τη δυνατότητα διαμόρφωσης μίας πλήρους εικόνας για τον όμιλο συνολικά, αναφορικά με την οικονομική του θέση και τη χρηματοοικονομική του επίδοση. Συνεπώς, καθίσταται ως επιτακτική η ανάγκη κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων μέσω ενός λογιστικού πλαισίου διεθνώς αναγνωρισμένου.

Σχετικά με τη δημιουργία του πρώτου ομίλου εταιρειών, έτος ορόσημο, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, θεωρείται το 1832. Έπειτα από σύγκριση των κρατών - μελών της Ε.Ε. σχετικά με την εφαρμογή της πρώτης νομοθεσίας περί «Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων» παρατηρείται σημαντικός αριθμός διαφοροποιήσεων κατά περίπτωση. Τέλος, όσον αφορά τον ορισμό των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων παρουσιάζει ελάχιστες διαφορές τόσο μεταξύ των Ν. 2190/20 και Ν. 4308/14 όσο και μεταξύ των Δ.Π.Χ.Α. 10 και Δ.Λ.Π. 27.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό πραγματοποιείται μία επισκόπηση βιβλιογραφίας αναφορικά με το θέμα των της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Σκοπός του κεφαλαίου είναι η παρουσίαση σύγχρονων επιστημονικών ερευνών και μελετών μέσω της ελληνικής και διεθνούς επιστημονικής αρθρογραφίας καθώς και η επισήμανση των βασικότερων διαφορών οι οποίες παρουσιάζονται μεταξύ θεωρίας και πράξης. Τα ευρήματα, τα οποία παρουσιάζονται, ως επί το πλείστον, σε αύξουσα χρονολογική σειρά, αποτελούν αποτέλεσμα διεξοδικής έρευνας και μελέτης άμεσων σχετιζόμενων ζητημάτων με το θέμα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, υπό το πρίσμα της λογιστικής και της ελεγκτικής ανάλυσης. Λαμβάνοντα υπόψη την συγκεκριμένη αρθρογραφία, θα διερευνηθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές οι οποίες εμφανίζονται τόσο μεταξύ των Αμερικανικών Λογιστικών Προτύπων (USGAAP) και των Δ.Π.Χ.Α όσο και μεταξύ των Δ.Π.Χ.Α. και των Ε.Λ.Π. Οι ανωτέρω ομοιότητες και διαφορές θα περιοριστούν σε θέματα όπως ο έλεγχος, τα ουσιώδη μεγέθη τόσο των ατομικών όσο και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η υπεραξία, τα δυνητικά δικαιώματα ψήφου και οι βασικές αρχές και κανόνες της μεθόδου αγοράς.

Σε μεγάλο βαθμό διερευνώνται οι συνέπειες της υποχρεωτικής μετάβασης από τα Αμερικανικά Λογιστικά Πρότυπα στα Δ.Π.Χ.Α. Πιο αναλυτικά, μελετώνται οι αλλαγές, που προκλήθηκαν μέσω της μετάβασης αυτής, στις διαδικασίες κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και στην ποιότητα της ενοποιημένης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και αναφοράς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εισαγωγή του Δ.Π.Χ.Α. 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις» καθώς και στην οριοθέτηση των προϋποθέσεων οι οποίες είτε υποχρεώνουν είτε απαλλάσσουν τις οικονομικές οντότητες από τη διαδικασία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Επιπροσθέτως, η μετάβαση από την αναλογική μέθοδο ενοποίησης στη μέθοδο της καθαρής θέσης συγγενών επιχειρήσεων και κοινοπραξιών καθώς και οι επιπτώσεις που ανακύπτουν από τη μετάβαση αυτή χρήζουν ιδιαίτερης διερεύνησης.

Τέλος, η διεθνής αρθρογραφία, αναφορικά με τον έλεγχο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, επικεντρώνεται σε θέματα τα οποία σχετίζονται με τους παράγοντες που επηρεάζουν την ελεγκτική γνώμη. Παραδείγματα τέτοιων παραγόντων αποτελούν τα στοιχεία του ισολογισμού και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες. Απεναντίας, η ελληνική αρθρογραφία, σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα, περιορίζεται τόσο στον προσδιορισμό πρόβλεψης της ελεγκτικής γνώμης μέσω των συνδυασμών χρηματοοικονομικών αναφορών και πληροφοριών και μη χρηματοοικονομικών μεταβλητών όσο και στον καθορισμό ανάπτυξης μοντέλων ικανών να αναγνωρίζουν περιπτώσεις διαφοροποιημένης ελεγκτικής γνώμης.

2.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Οι διαδικαστικές πτυχές των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων παρατηρείται ότι παρέμεναν αμετάβλητες για σχεδόν 50 χρόνια (Davis και Largay, 2008). Εξαιρεση αποτελούσαν, από λογιστική και φορολογική σκοπιά, τα δεδομένα τα οποία σχετίζονταν με την υπεραξία και τη μέθοδο συνένωσης συμφερόντων. Η ευρέως αποδεκτή μεθοδολογία ενοποίησης των οικονομικών καταστάσεων άρχισε να αλλάζει θεαματικά όταν τα νέα πρότυπα, τα οποία εισήχθησαν ως έννοια και περιεχόμενο από το Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (FASB), είχαν ξεκινήσει να καθίστανται αποτελεσματικά (15 Δεκεμβρίου 2008). Αν και η νέα μεθοδολογία, εκ πρώτης όψεως, έδειχνε πως είχε κοινά σημεία με την παλιά, οι διαδικασίες και οι μηχανισμοί στην πραγματικότητα ήταν διαφορετικοί, καθώς οι δημοσιευμένες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και η ερμηνεία τους απέκλιναν σημαντικά από τις παραδοσιακές μεθόδους. Τα νέα πρότυπα φαίνεται ότι στηρίχθηκαν σε δύο προτεινόμενα σχέδια. Το πρώτο αφορούσε τις «Συνενώσεις Επιχειρήσεων» (FAS 141) και το δεύτερο τα «Δικαιώματα Μειοψηφίας των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων» (FAS 160). Σχετικά με την έννοια της εύλογης αξίας πλέον αναφέρεται ως η βασική αρχή επιμέτρησης στη διαδικασία συνένωσης των επιχειρήσεων.

Τόσο η εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Α. (IFRS) όσο και η εφαρμογή των USGAAP καθορίζουν τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων οι οικονομικές οντότητες είναι υποχρεωμένες να προβαίνουν σε διαδικασίες ενοποίησης, αποτιμώντας το ποσοστό ελέγχου που η μία οντότητα έχει έναντι κάποιας άλλης (Sedki, Smith και Strickland, 2014). Παρ' όλα αυτά η ειδοποιός διαφορά μεταξύ IFRS και USGAAP έγκειται στην

έννοια του ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα, χαρακτηριστικό παράδειγμα, σύμφυτο με την έννοια του ελέγχου, αποτελούν τα δυνητικά δικαιώματα ψήφου, των οποίων ο ορισμός συμπεριλαμβάνεται μόνο στην ανάλυση των IFRS. Επίσης, τα IFRS εστιάζουν στην ικανότητα μίας οντότητας να κυβερνήσει τις χρηματοοικονομικές και επιχειρηματικές πολιτικές μίας άλλης οντότητας. Αναφορικά με την προετοιμασία της διαδικασίας ενοποίησης υπό το πρίσμα των Δ.Π.Χ.Α. θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι θυγατρικές εταιρείες προετοιμάζουν για λόγους ενοποίησης επιπλέον χρηματοοικονομικές καταστάσεις ώστε να αντικατοπτρίζουν τη δραστηριότητα τους την ίδια περίοδο με τις μητρικές εταιρείες. Απεναντίας, λαμβάνοντας υπόψη τα αμερικανικά λογιστικά πρότυπα, η μητρική και η θυγατρική εταιρεία επιτρέπεται να έχουν διαφορετικές περιόδους (τέλη χρήσεων) έως και τρεις μήνες.

Ο Caramanis και Spathis (2006) μελέτησαν κατά πόσο είναι εφικτό να χρησιμοποιηθούν οι συνδυασμοί χρηματοοικονομικών αναφορών και πληροφοριών και μη χρηματοοικονομικών μεταβλητών (π.χ. ο τύπος της ελεγκτικής εταιρείας και οι ελεγκτικές αμοιβές) ώστε να προβλεφθεί η ελεγκτική γνώμη. Κατά την έρευνά τους, επιλέχθηκε ένα δείγμα 185 εταιρειών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Το μοντέλο το οποίο ανέπτυξαν ήταν επιτυχές στο 90% του πληθυσμού του συνολικού δείγματος. Τα δεδομένα της μελέτης τους αναλύθηκαν βάσει της λογιστικής παλινδρόμησης και της παλινδρόμησης ελαχίστων τετραγώνων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τόσο ο τύπος της ελεγκτικής εταιρείας όσο και οι ελεγκτικές αμοιβές, κατά τη διαμόρφωση της γνώμης από μέρους των ελεγκτών, δεν τους επηρεάζουν με τρόπο ώστε να διαφοροποιείται η γνώμη τους. Εν αντιθέσει, η διαφοροποίηση της γνώμης συνδέεται με ορισμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες (π.χ. περιθώριο κέρδους προς σύνολο ενεργητικού και κεφάλαιο κίνησης).

Σημαντική αποδείχθηκε η έρευνα της οποίας σκοπός ήταν η ανάπτυξη μοντέλων ικανών να αναγνωρίζουν περιπτώσεις διαφοροποιημένης γνώμης (Kirkos, Spathis, Nanopoulos και Manolopoulos, 2007). Κατά τη διενέργεια της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν τρεις τεχνικές εξόρυξης δεδομένων («Data Mining») και στα τρία μοντέλα επιλέχθηκαν μεταξύ άλλων οι αντίστοιχες μεταβλητές «Απόδοση Κεφαλαίων των Μετοχών» και «Z-Score». Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τόσο η κερδοφορία όσο και η οικονομική δυσπραγία σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τη χορήγηση διαφοροποιημένης γνώμης. Οι μεταβλητές «Κύκλος Εργασιών» και «Χρηματοοικονομική Μόχλευση» κρίθηκαν ως στατιστικά σημαντικές στα δύο εκ

των τριών μοντέλων, ενώ οι μεταβλητές οι οποίες σχετίζονταν με την ρευστότητα απορρίφθηκαν. Αναφορικά με τις μεταβλητές οι οποίες σχετίζονταν με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ελεγκτή και τις ελεγκτικής εταιρείας (π.χ. οι ελεγκτικές αμοιβές, οι αμοιβές για την παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών καθώς και το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας) αποδείχθηκε ότι δεν είχαν καμία σχέση με την ελεγκτική γνώμη.

Δεδομένου ότι η πολυπλοκότητα των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων αυξάνεται διαρκώς, ο καθορισμός των ατομικών και ενοποιούμενων ουσιαδών μεγεθών αποτελεί σημαντικό ζήτημα (Glover, Prawitt, Liljegren και Messier, 2008). Τόσο τα Δ.Λ.Π. όσο και τα Δ.Π.Ε. παρέχουν, από κοινού, ελάχιστη πρακτική καθοδήγηση στο συγκεκριμένο θέμα. Το Δ.Π.Ε. 600, «Ειδικά Ζητήματα - Έλεγχος Οικονομικών Καταστάσεων Ομίλου (Περιλαμβανομένης της Εργασίας Ελεγκτών Συστατικού)», για τον υπολογισμό του ουσιαδών μεγέθους των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων εισάγει δύο προσεγγίσεις, την συντηρητική και την επιθετική. Κατά την συντηρητική, ο ελεγκτής έχει τη δυνατότητα ισομερούς κατανομής του ουσιαδών μεγέθους του ομίλου σε κάθε ενοποιούμενη οικονομική οντότητα. Για παράδειγμα, εάν το ουσιαδών μέγεθος του ομίλου αντιστοιχεί σε 5 εκ. δολάρια, τότε, θεωρώντας ότι οι οικονομικές οντότητες είναι πέντε, το ουσιαδών μέγεθος της κάθε οικονομικής οντότητας είναι ίσο με 1 εκ. δολάρια. Όσον αφορά την επιθετική προσέγγιση, ο ελεγκτής ορίζει το ουσιαδών μέγεθος των οικονομικών οντοτήτων του ομίλου πολύ κοντά στο ουσιαδών μέγεθος του ομίλου. Αυτό έχει ως συνέπεια το ουσιαδών μέγεθος των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων να υπερβαίνει κατά πολύ το ουσιαδών μέγεθος του ομίλου. Έτσι, λαμβάνοντας υπόψη τα αριθμητικά δεδομένα του προηγούμενου παραδείγματος, το ουσιαδών μέγεθος των πέντε οικονομικών οντοτήτων του ομίλου ισούται με 5 εκ. δολάρια, ενώ το συνολικό ουσιαδών μέγεθος των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων ανέρχεται σε 25 εκ. δολάρια.

Ο λογιστικός χειρισμός της υπεραξίας, η οποία προβλέπεται από τα Δ.Λ.Π. και τα Δ.Π.Χ.Α., και ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζονται οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις από αυτήν, ερευνάτε από ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα δημοσιευμένων ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, ήτοι 350, των 70 μεγαλύτερων εισηγμένων ιταλικών οικονομικών οντοτήτων (Pieri, 2010). Η εμπειρική διερεύνηση πραγματοποιείται μέσω ενός συνόλου τριών δεικτών συγκρίνοντας την υπεραξία με το σύνολο του ενεργητικού της επιχείρησης, με το

σύνολο των ιδίων κεφαλαίων και με την κεφαλαιοποίηση αγοράς. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας, κατά το χρονικό διάστημα 2005 - 2009, για την οποία προβλέπεται τόσο η κεφαλαιοποίηση όσο και ο έλεγχος απομείωσης, καθορίζει μία διαδικασία προοδευτικής συσσώρευσης των αξιών της στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των οικονομικών οντοτήτων. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι η σχετικότητα των ζημιών απομείωσης, η οποία αναγνωρίστηκε το 2009, ήταν θεαματικά χαμηλότερη έναντι των προηγούμενων ετών, λόγω των δυσμενών συνθηκών που επικρατούσαν στις χρηματοπιστωτικές αγορές του εν λόγω έτους.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκή Ένωσης οι μητρικές επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να καταρτίζουν και να δημοσιεύουν τόσο ατομικές όσο και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις (Müller, 2011). Σκοπός των οικονομικών καταστάσεων είναι η παροχή πληροφόρησης αναφορικά με την οικονομική κατάσταση, τις επιδόσεις και τις μεταβολές της οικονομικής θέσης των οικονομικών οντοτήτων, πληροφόρηση χρήσιμη για τους επενδυτές και για όλους τους υπόλοιπους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων κατά τη λήψη των οικονομικών αποφάσεων τους. Προκειμένου, λοιπόν, οι προαναφερόμενες οικονομικές πληροφορίες να είναι χρήσιμες, πρέπει να είναι σχετικές με τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Το ερώτημα το οποίο καλείται να απαντηθεί είναι ποιο είδος οικονομικών καταστάσεων (ατομικές ή ενοποιημένες) εξυπηρετεί καλύτερα τις ανάγκες πληροφόρησης των επενδυτών και των υπολοίπων χρηστών. Την απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα, δίνει μία εμπειρική μελέτη, η οποία αναλύει, με τη χρήση οικονομετρικών μοντέλων, την απόλυτη και σχετική σχέση της αγοραίας αξίας ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τις εισηγμένες εταιρείες των μεγαλύτερων χρηματιστηριακών αγορών της Ευρώπης (Λονδίνο, Παρίσι και Φρανκφούρτη). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, κατά το χρονικό διάστημα 2003 - 2008, οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν θετική συσχέτιση, γεγονός το οποίο υπογραμμίζει, ειδικά για τη λήψη αποφάσεων από μέρους των επενδυτών στην κεφαλαιαγορά, την σημαντικότητά τους. Συνεπώς, αμφισβητείται η αναγκαιότητα δημοσίευσης ατομικών καταστάσεων από τη μητρική εταιρεία.

Σημαντική θεωρείται και η αποσαφήνιση των βασικών αρχών και κανόνων της μεθόδου αγοράς η οποία, βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 3, εφαρμόζεται για την ενοποίηση των οικονομικών οντοτήτων (Milojević, Vukoje και Mihajlović, 2013). Η μέθοδος αγοράς, όπως και η μέθοδος της καθαρής θέσης, μέχρι την στιγμή αναθεώρησης του

Δ.Π.Χ.Α. 3, είχε δύο παραλλαγές. Σήμερα έχει μόνο μία. Με αυτήν την αλλαγή έγινε πιο εύκολη τόσο η διαδικασία σύνταξης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων όσο και η συγκρισιμότητα τους. Επίσης, τα ανώτατα στελέχη των επιχειρήσεων και οι αρμόδιοι σύνταξης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων έχασαν τα περιθώρια ελιγμών.

Η μελέτη της επίδρασης που έχει ο έλεγχος των εταιρειών των ομίλων στην ποιότητα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των θυγατρικών επιχειρήσεων καθώς και η διερεύνηση του ερωτήματος σχετικά με το εάν η χρηματοοικονομική πληροφόρηση των συγκεκριμένων θυγατρικών οικονομικών οντοτήτων είναι υψηλότερη ή χαμηλότερη σε σχέση με τις οικονομικές οντότητες οι οποίες δεν ενοποιούνται, έδωσαν από κοινού αξιοσημείωτα αποτελέσματα (Glover και Wood, 2014). Αποδεικνύεται ότι, κατά μέσο όρο, οι θυγατρικές επιχειρήσεις οι οποίες υπόκεινται σε ενοποίηση παρουσιάζουν υψηλότερη ποιότητα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, σε σχέσεις με τις οικονομικές οντότητες οι οποίες δεν υπόκεινται σε ενοποίηση. Θεωρούν πως το αποτέλεσμα αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι οι ελεγκτές των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων είναι πιο υπεύθυνοι έναντι των ελεγκτών των μη ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων. Επίσης, υποστηρίζουν ότι το αποτέλεσμα αυτό έχει αντίκρισμα μόνο σε θυγατρικές οι οποίες έχουν διαφορετικό διευθύνων σύμβουλο από τη μητρική τους. Μόνον και μόνον όταν ο διευθύνων σύμβουλος της θυγατρικής είναι διαφορετικός από αυτόν της μητρικής, τότε οι ελεγκτές των θυγατρικών οικονομικών οντοτήτων διαθέτουν μεγαλύτερη εξουσία για να απαιτήσουν τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής αναφοράς.

Μία συνηθισμένη ανησυχία, η οποία εκφράζεται από τις ρυθμιστικές αρχές, είναι η ποιότητα των ελέγχων των ομίλων ιδίως όταν εμπλέκονται ελεγκτές οι οποίοι είναι υπεύθυνοι και για τον συντονισμό εργασιών άλλων ελεγκτικών συνιστωσών (Carson, Simnett, Trompeter, και Vanstraelen, 2014). Αυτοί οι ελεγκτές μπορεί να είναι μέρος του δικτύου του κύριου ελεγκτή (ελεγκτής της μητρικής) μπορεί και όχι. Έπειτα από έρευνα, διαπιστώθηκε πως υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις οι οποίες υποδηλώνουν την ύπαρξη διαφορών της ποιότητας των ελέγχων των ομίλων που σχετίζονται με τον τύπο συμμετοχής του ελεγκτή γεγονός το οποίο συνεπάγεται τη μη συμμόρφωση με τους όρους και τις προϋποθέσεις του Δ.Π.Ε. 600 «Ειδικά Ζητήματα - Έλεγχος Οικονομικών Καταστάσεων Ομίλου (Περιλαμβανομένης της Εργασίας

Ελεγκτών Συστατικού)». Πιο συγκεκριμένα, αρχικά, διαπιστώθηκε ότι η συμμετοχή των ελεγκτών ως μέρος του δικτύου του κύριου ελεγκτή έχει ως αποτέλεσμα τη χαμηλή ποιότητα των ελέγχων γεγονός το οποίο δείχνει ότι ο ελεγκτής της μητρικής εμπιστεύεται την εργασία των ελεγκτών του δικτύου. Επίσης, συμπεραίνεται ότι η εξ' ολοκλήρου εργασία ελέγχου ενός ομίλου από μία ελεγκτική εταιρεία έχει ως συνέπεια χαμηλότερη αμοιβή, έναντι της περίπτωσης που η εργασία ελέγχου πραγματοποιούνταν από μεμονωμένα ελεγκτικά γραφεία. Τέλος, η συμμετοχή ελεγκτή εκτός δικτύου συνεπάγεται χαμηλότερες ελεγκτικές αμοιβές συγκριτικά με τις συμφωνίες οι οποίες αφορούν τον έλεγχο των ομίλων και εμπεριέχουν τη χρήση ελεγκτή δικτύου. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σε μία ανταγωνιστική αγορά, είναι φυσικό η συμμετοχή ενός ελεγκτή εκτός δικτύου να προτείνεται, ως επί το πλείστον, λόγω ελαχιστοποίησης του κόστους.

Οι Luo και Warfield (2014) μελέτησαν τις επιπτώσεις εφαρμογής της ανανεωμένης έκδοσης της Διερμηνείας No. 46, FIN 46 (R), του FASB. Πιο συγκεκριμένα, διερεύνησαν τις πληροφορίες οι οποίες σχετίζονται με τα εισπρακτέα κέρδη των οικονομικών οντοτήτων, γενικά, συναρτήσει των εισπρακτέων κερδών των εταιρειών ειδικού σκοπού. Διαπιστώθηκε ότι οι ανωτέρω πληροφορίες εξαρτιόνταν από κίνητρα τα οποία ίσχυαν πριν την εφαρμογή της ανανεωμένης έκδοσης της Διερμηνείας No. 46. Η εφαρμογή της ανανεωμένης έκδοσης βελτίωσε την πληροφόρηση των εταιρειών ειδικού σκοπού οι οποίες δεν στόχευαν στη χειραγώγηση της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Ωστόσο, οι επιδράσεις ήταν αντιδιαμετρικά αντίθετες για όλους όσοι που τις εταιρείες ειδικού σκοπού διαφορετικά. Συμπληρωματικά, κατέληξαν ότι αυτές οι διαφορετικές επιδράσεις ήταν πιο έντονες όταν οι οικονομικές οντότητες αντιδρούσαν στην εφαρμογή της ανανεωμένης έκδοσης της Διερμηνείας με την, ταυτόχρονη, εσωτερική αναδιάρθρωση των εταιρειών ειδικού σκοπού, ώστε να τις κρατήσουν εκτός των οικονομικών καταστάσεων.

Οι Haneseder και Stockinger (2014) ερεύνησαν, για την ενοποίηση των κοινοπραξιών, τις επιπτώσεις μετάβασης από την αναλογική μέθοδο στη μέθοδο της καθαρής θέσης καθώς και του βαθμού επηρεασμού της συγκεκριμένης μετάβασης στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν, σε ενοποιημένη βάση, ουσιώδη επιρροή στις υποχρεώσεις, στις πωλήσεις και στα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT), ενώ το σύνολο του ενεργητικού φάνηκε να παραμένει

ανεπηρέαστο. Χαρακτηριστικές ήταν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες, σε ορισμένες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, η μετάβαση επηρέασε επιλεγμένα στοιχεία των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων καθώς και προέκυψαν αλλαγές σε συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Με εξαίρεση τη χρηματοοικονομική μόχλευση, τα αποτελέσματα της έρευνας προέβαλαν επιπτώσεις μονοψήφιου εύρους. Τέλος, μη ουσιώδης επιρροή εντοπίστηκε στο περιθώριο κέρδους, στον κύκλο εργασιών και την απόδοση ιδίων κεφαλαίων (ROE).

Οι Catuogno, Allini και D' Ambrosio (2015), στο πλαίσιο της θετικής λογιστικής θεωρίας (PAT), πριν την έκδοση του Δ.Π.Χ.Α. 11, διερεύνησαν εάν οι καθοριστικοί παράγοντες, οι οποίοι σχετίζονται με τις δανειακές συμβάσεις και τα πολιτικά κίνητρα, επηρεάζουν τις διοικητικές αποφάσεις σχετικές με τον τρόπο ενοποίησης των σχημάτων υπό κοινό έλεγχο. Στην ερώτηση για τον εάν οι ιταλικές κοινοπραξίες προτιμούν τη μέθοδο της αναλογικής ενοποίησης ή τη μέθοδο της καθαρής θέσης, αποδείχθηκε ότι η επιλογή της μεθόδου της αναλογικής ενοποίησης επηρεάζεται στρατηγικά τόσο από τις δανειακές συμβάσεις όσο και από τα πολιτικά κίνητρα. Μετά την έκδοση του Δ.Π.Χ.Α. 11, σε έρευνα του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) διαπιστώθηκε ότι η μετάβαση από την αναλογική μέθοδο ενοποίησης στη μέθοδο της καθαρής θέσης είχε ασήμαντες επιπτώσεις. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν συμφωνούσε με πρόσφατες έρευνες. Δεδομένων των ανωτέρω, η εγκυρότητα της απόφασης του IASB περί κατάργησης της αναλογικής μεθόδου ενοποίησης παραμένει υπό αμφισβήτηση και η χρηματοοικονομική αναφορά επί των σχημάτων υπό κοινό έλεγχο εξακολουθούσε να παραμένει ένα αμφιλεγόμενο λογιστικό ζήτημα. Στο τέλος, συμπεραίνεται ότι η επιθυμία για την παροχή εύλογης χρηματοοικονομικής αναφοράς δικαιολογεί την προτίμηση υιοθέτησης της αναλογικής μεθόδου ενοποίησης των σχημάτων υπό κοινό έλεγχο.

Ιδιαίτερα σημαντική αποδείχθηκε, λόγω της εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 12 «Γνωστοποιήσεις περί συμμετοχών σε άλλες εταιρείες» και της κατάργησης της αναλογικής μεθόδου ενοποίησης, η μελέτη παροχής των απαιτούμενων γνωστοποιήσεων για τις συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες (Ašenbrennerová, 2016). Σύμφωνα με το IASB, η κατάργηση της αναλογικής μεθόδου ενοποίησης πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο αύξησης της λογιστικής συγκρισιμότητας. Με την συγκεκριμένη άποψη, αποδείχθηκε ότι δε συμφωνούσαν οι περισσότεροι, γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι η αναλογική μέθοδος ενοποίησης

ακόμη και στις μέρες μας διαθέτει υποστηρικτές. Ορισμένοι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων θεώρησαν πως άμεσο αποτέλεσμα της συγκεκριμένης κατάργησης θα αποτελούσε η έλλειψη αναφοράς και πληροφόρησης. Πράγματι, τα αποτελέσματα της έρευνας απέδειξαν έλλειψη πληροφόρησης και αναφοράς στην κατηγορία της συνοπτικής οικονομικής αναφοράς και πληροφόρησης. Είναι γεγονός ότι περισσότερες από τις μισές εταιρείες δε γνωστοποιούσαν τις συγκεκριμένες πληροφορίες και αναφορές, οι οποίες απαιτούνται από το Δ.Π.Χ.Α. 12. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι γνωστοποιήσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις πραγματοποιούνταν βάσει του Δ.Λ.Π. 28, ενώ θα έπρεπε να εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Α. 12. Επίσης, αποδείχθηκε ότι μόνο δύο στους εννέα κοινοπρακτούντες γνωστοποιούσαν όλες τις συνοπτικές οικονομικές αναφορές και πληροφορίες αναφορικά με τις κοινοπραξίες στις οποίες συμμετείχαν καθώς και στην κατηγορία των γενικών πληροφοριών, φάνηκε ότι όλες οι εταιρείες είχαν συμμορφωθεί με το Δ.Π.Χ.Α. 12.

Λαμβάνοντας υπόψη την παγκόσμια σημασία η οποία δίνεται στο θέμα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε σε έρευνα η οποία είχε ως σκοπό τη μελέτη της πρόθεσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων του Δημόσιου Τομέα (IPSAS), μέσω μιας λεπτομερούς πυραμιδοειδούς ανάλυσης, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στα χαρακτηριστικά του δημόσιου τομέα (Cîrstea, Nistor και Tiron Tudor, 2017). Η μεθοδολογία της έρευνας συνδυάζει την ανάλυση περιεχομένου με την συγκριτική και ερμηνευτική μέθοδο, καθώς και μερικές στατιστικές μεθόδους, όπως υπολειμματική ανάλυση και συντελεστές συσχέτισης. Τα βασικά ευρήματα της έρευνας αφορούν την εκτίμηση της προσέγγισης ενοποίησης στο δημόσιο τομέα υπό μια διπλή πτυχή. Η πρώτη είναι θεωρητική, παρουσιάζοντας την εξέλιξη της έννοιας στη βιβλιογραφία και η δεύτερη είναι πρακτική, αναλύοντας τον βαθμό με τον οποίο τα IPSAS σχετίζονται με τα IFRS, τον τρόπο με τον οποίο οι ερωτηθέντες του σχεδίου έκθεσης 49 (ED 49) αντιλαμβάνονται το περιεχόμενό και τις επιπτώσεις του καθώς και τον βαθμό κατά τον οποίο η δημοσίευση του IPSAS 35 έλαβε υπόψη το στάδιο του σχεδίου έκθεσης

Προκειμένου να εντοπιστούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων του Βιετνάμ, σχεδιάστηκε μελέτη λαμβάνοντας υπόψη ένα δείγμα 15 οικονομικών οντοτήτων (Hong, Anh και Tran, 2018). Χρησιμοποιώντας μία λίστα ερωτηματολογίων με περισσότερες από 150 διαφορετικές ερωτήσεις, οι οποίες σχετίζονται με την προετοιμασία και παρουσίαση

των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, τα αρχικά αποτελέσματα επικεντρώθηκαν στην απόδειξη δύο υποθέσεων: την H1 η οποία σχετίζεται με τα εμπόδια κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και την H2 η οποία συνδέεται με το σκοπό των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων του Βιετνάμ. Σε συνδυασμό με τη βιβλιογραφική επισκόπηση και τη μέθοδο σύγκρισης, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν τον σημαντικό ρόλο στην τεκμηρίωση των υποθέσεων της έρευνας. Εκτός από τις πληροφορίες, οι οποίες περιελάμβαναν τις υποθέσεις H1 και H2, υπήρχαν και άλλες. Τα συμπεράσματα, τα οποία προέκυψαν, είχαν ως εξής: Πρώτον, η ικανότητα και η γνώση των εργαζομένων αναφορικά με την ενοποιημένη λογιστική αποδείχθηκε μεγάλο πρόβλημα για την προετοιμασία των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Η έλλειψη ασύμμετρης λογιστικής τεχνικής, είχε ως αποτέλεσμα οι ομάδες των οικονομικών οντοτήτων, οι οποίες ήταν υπεύθυνες για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, να μην είναι σε θέση να ολοκληρώσουν τη διαδικασία. Δεύτερον, κάτω από το αυστηρό οικονομικό καθεστώς, ειδικά σε κρατικό όμιλο, η ζήτηση για την σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων προέρχεται από την απαίτηση νομικών παρά επενδυτών. Τρίτον, η τρέχουσα ποιότητα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων εξακολουθεί να μην είναι απολύτως πειστική για τους χρήστες, αλλά είναι δύσκολο να βρεθεί κατάλληλη λύση εξαιτίας της έλλειψης οποιασδήποτε οργάνωσης ελέγχου.

2.3 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω, συμπεραίνεται ότι οι διαφορές, οι οποίες εμφανίζονται μεταξύ της εφαρμογής των USGAAP και της εφαρμογής των Δ.Π.Χ.Α., τείνουν να είναι περισσότερες. Απεναντίας, μεταξύ των Δ.Π.Χ.Α. και των Ε.Λ.Π., εντοπίζονται περισσότερα σημεία τομής. Για την απόδειξη των ανωτέρω συμπερασμάτων, αρχικά, τέθηκε το θέμα της αναλογικής μεθόδου ενοποίησης. Όπως διευκρινίστηκε και πριν, η αναλογική μέθοδος ενοποίησης καταργήθηκε από το IASB για λόγους επίτευξης καλύτερης λογιστικής συγκρισιμότητας. Ωστόσο, αποδείχθηκε ότι ένα μεγάλο ποσοστό επιστημόνων λογιστικής και ελεγκτικής διαφωνεί με την απόφαση αυτή. Η συγκεκριμένη διαφωνία εντοπίζεται κυρίως σε περιπτώσεις οι οποίες αφορούν τις κοινοπραξίες και τα σχήματα υπό κοινό έλεγχο. Στην συνέχεια,

αποδείχθηκε ότι ο τύπος συμμετοχής του ελεγκτή, δηλαδή εάν ο ελεγκτής είναι μέρος της ομάδας του κύριου ελεγκτή (ελεγκτής μητρικής) ή όχι, κατά τον έλεγχο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, επηρεάζει την ποιότητα του ελέγχου. Όσον αφορά την σχέση μεταξύ υπεραξίας και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων εντοπίστηκε η προοδευτική συσσώρευση των αξιών της στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Τέλος, χαρακτηριστικές ήταν οι έρευνες κατά τις οποίες εξήχθησαν τα εξής συμπεράσματα: πρώτον, όλες οι θυγατρικές επιχειρήσεις οι οποίες υπόκεινται σε διαδικασία κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων παρουσιάζουν υψηλότερη ποιότητα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και αναφοράς έναντι των επιχειρήσεων οι οποίες δεν υπόκεινται σε ενοποίηση και δεύτερον, η πολυπλοκότητα η οποία χαρακτηρίζει τις σχέσεις μεταξύ των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων, επιτάσσει, πέραν του καθορισμού του

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

Η ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

3.1 Εισαγωγή

Σκοπός του συγκεκριμένου κεφαλαίου, μετά την ανάλυση των δύο ανωτέρω κεφαλαίων, είναι η περαιτέρω εξοικείωση του αναγνώστη με την έννοια και το περιεχόμενο των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων. Για τον λόγο αυτόν, αρχικά, θα δοθούν οι ορισμοί των βασικότερων εννοιών που συναντώνται σε αυτές (π.χ. συμμετοχές, συνδεδεμένες επιχειρήσεις, μητρική επιχείρηση, θυγατρική επιχείρηση, κ.τ.λ.), υπό το πρίσμα της ελληνικής (Ν. 2190/20 και Ν. 4308/14) και της διεθνούς (Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α.) νομοθεσίας. Έπειτα, θα παρουσιαστούν οι μέθοδοι ενοποίησης των οικονομικών καταστάσεων των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων καθώς και οι κανόνες αποτίμησης των στοιχείων τους. Τέλος, αναφορικά με το θέμα των ενοποιήσεων, θα επισημανθούν, εν συντομία οι ομοιότητες και οι διαφορές οι οποίες παρουσιάζονται μεταξύ ελληνικών και διεθνών προτύπων, γεγονός το οποίο θα δώσει σειρά στη διεξοδική ανάλυση αυτών στα επόμενα δύο κεφάλαια που θα ακολουθήσουν.

3.2 Εισαγωγικές Έννοιες και Επεξηγήσεις Όρων των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Συμμετοχές

Λαμβάνοντας υπόψη τόσο την παράγραφο 5 του άρθρου 42 του Ν. 2190/20 όσο και το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Γ.Λ.Σ.), ως συμμετοχές ορίζονται «τα δικαιώματα συμμετοχής στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων, οποιασδήποτε νομικής μορφής, τα οποία αντιπροσωπεύουν ποσοστό τουλάχιστον 10% του κεφαλαίου των επιχειρήσεων αυτών και αποκτώνται με σκοπό διαρκούς κατοχής τους». Κατά το Ε.Γ.Λ.Σ., οι συμμετοχές αποτελούν στοιχείο του πάγιου ενεργητικού (πρωτοβάθμιος λογαριασμός 18 «Συμμετοχές και Λοιπές Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις»). Τα δικαιώματα συμμετοχής στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων,

οποιασδήποτε νομικής μορφής, καταχωρούνται στους υπολογοριασμούς του προαναφερόμενου πρωτοβάθμιου λογαριασμού, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις (Αληφαντής, 2004):

1. Τα δικαιώματα συμμετοχής αντιπροσωπεύουν ποσοστό τουλάχιστον 10% του κεφαλαίου των επιχειρήσεων στις οποίες συμμετέχουν.
2. Αποκτώνται με σκοπό τη διαρκή κατοχή τους.

Σε περίπτωση που δεν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τότε τα δικαιώματα συμμετοχής στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων χαρακτηρίζονται ως χρεόγραφα και παρακολουθούνται στο κυκλοφορούν ενεργητικό (πρωτοβάθμιος λογαριασμός 34 «Χρεόγραφα»).

Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις

Βάσει του Ν. 4308/14 ως συνδεδεμένες επιχειρήσεις ορίζονται:

1. Οι επιχειρήσεις εκείνες μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής (parent) επιχείρησης προς θυγατρική (subsidiary). Σχέση μητρικής προς θυγατρική επιχείρηση υπάρχει όταν μία μητρική επιχείρηση:
 - 1.1 ή έχει την πλειοψηφία του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μίας άλλης επιχείρησης(θυγατρικής), ακόμη και εάν η πλειοψηφία αυτή σχηματίζεται έπειτα από συνυπολογισμό των τίτλων και των δικαιωμάτων τα οποία κατέχονται από τρίτους για λογαριασμό της μητρικής επιχείρησης,
 - 1.2 ή ελέγχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου μίας άλλης επιχείρησης(θυγατρικής) ύστερα από συμφωνία με άλλους μετόχους ή εταίρους της επιχείρησης αυτής,
 - 1.3 ή συμμετέχει στο κεφάλαιο μίας άλλης επιχείρησης και έχει το δικαίωμα, είτε άμεσα, είτε μέσω τρίτων, να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών των οργάνων διοίκησης της επιχείρησης αυτής (θυγατρικής),
 - 1.4 ή ασκεί δεσπύζουσα επιρροή σε μία άλλη επιχείρηση (θυγατρική). Δεσπύζουσα επιρροή υπάρχει όταν η μητρική επιχείρηση διαθέτει, είτε άμεσα είτε έμμεσα, τουλάχιστον το 20% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου της θυγατρικής και, ταυτόχρονα, ασκεί κυριαρχική επιρροή στη διοίκηση ή τη λειτουργία της τελευταίας.

2. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις της περίπτωσης 1 και κάθε μία από τις θυγατρικές ή τις θυγατρικές των συνδεδεμένων αυτών επιχειρήσεων.
3. Οι θυγατρικές επιχειρήσεις των προηγούμενων περιπτώσεων 1 και 2, ανεξαρτήτως αν μεταξύ των θυγατρικών αυτών δεν υπάρχει απευθείας δεσμός συμμετοχής.
4. Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις των περιπτώσεων 1, 2 και 3 και κάθε άλλη επιχείρηση που συνδέεται με αυτές με τις σχέσεις των διατάξεων της παραγράφου 1 του άρθρου 96 του Ν. 2190/20.

Μητρική Επιχείρηση

Η μητρική επιχείρηση είναι γνωστή και ως κυρίαρχη, ή ιθύνουσα, ή ηγέτιδα ή ελέγχουσα επιχείρηση (Γκίνογλου και Ταχυνάκης, 2004). Είναι η οικονομική οντότητα η οποία έχει μία ή περισσότερες θυγατρικές, με βάση μία τουλάχιστον εκ των τεσσάρων σχέσεων που αναπτύχθηκαν ανωτέρω.

Θυγατρική Επιχείρηση

Είναι η οικονομική οντότητα η οποία ελέγχεται από μία ή περισσότερες οικονομικές οντότητες (μητρικές επιχειρήσεις) με έναν τουλάχιστον εκ των τεσσάρων τρόπων που αναπτύχθηκαν πιο πάνω (Χέβας, 2010). Λαμβάνοντας υπόψη το Δ.Π.Χ.Α. 10, «θυγατρική είναι η οικονομική οντότητα, συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής οντότητας χωρίς εταιρική μορφή, όπως είναι ο συνεταιρισμός, που ελέγχεται από άλλη οικονομική οντότητα (γνωστή ως μητρική επιχείρηση)». Συναντάται και με τους όρους: εξαρτημένη, ή ελεγχόμενη, ή υποτελής ή παραφυάδα. Επίσης, είναι εφικτό μία θυγατρική επιχείρηση να είναι ταυτόχρονα και μητρική όταν και η ίδια έχει θυγατρική ή θυγατρικές επιχειρήσεις. Στην περίπτωση αυτή η θυγατρική ή οι θυγατρικές επιχειρήσεις θεωρούνται και θυγατρικές της κορυφαίας μητρικής και χαρακτηρίζονται ως έμμεσες θυγατρικές, ή θυγατρικές δεύτερης βαθμίδας ή υποθυγατρικές (Γκίνογλου και Ταχυνάκης, 2004).

Όμιλος Επιχειρήσεων

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, όμιλος επιχειρήσεων είναι:

1. Το σύνολο των επιχειρήσεων μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής προς θυγατρική.

2. Οι θυγατρικές ή οι θυγατρικές των θυγατρικών επιχειρήσεων των ανωτέρω επιχειρήσεων.
3. Οι θυγατρικές των ανωτέρω επιχειρήσεων ανεξαρτήτως αν μεταξύ των συγκεκριμένων θυγατρικών υπάρχει ή όχι απευθείας δεσμός συμμετοχής.
4. Το σύνολο των επιχειρήσεων οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους με τις σχέσεις των διατάξεων της παραγράφου 1 του άρθρου 96 του Ν. 2190/20.

Κατά τη διεθνή νομοθεσία, και ειδικότερα κατά το Δ.Π.Χ.Α. 10, ως όμιλος ορίζεται η μητρική εταιρεία μαζί με όλες τις θυγατρικές της. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο όμιλος επιχειρήσεων αντιμετωπίζεται ως μία ενιαία οικονομική οντότητα παρά την νομική ανεξαρτησία των επιμέρους επιχειρήσεων που τον απαρτίζουν (Λουμιώτης, 2015).

Οι όμιλοι εταιρειών διακρίνονται σε δύο τύπους, τον κάθετο και τον οριζόντιο όμιλο. Ο κάθετος όμιλος αποτελείται από τη μητρική επιχείρηση με τις θυγατρικές της επιχειρήσεις, καθώς και από τις θυγατρικές των θυγατρικών επιχειρήσεων. Βασικό γνώρισμά του είναι η συμμετοχική σχέση των εταιρειών (άμεση - έμμεση). Ο οριζόντιος όμιλος αποτελείται από επιχειρήσεις οι οποίες έχουν τεθεί υπό ενιαία διεύθυνση ή τα διοικητικά, τα διαχειριστικά ή τα εποπτικά στελέχη των επιχειρήσεων απαρτίζονται κατά πλειοψηφία από τα ίδια πρόσωπα. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί ότι τα Δ.Π.Χ.Α. δεν προβλέπουν την ενοποίηση επιχειρήσεων οι οποίες λειτουργούν κάτω από ενιαία διοίκηση (οριζόντιος όμιλος).

Συγγενής Επιχείρηση

Συγγενής ονομάζεται η επιχείρηση στην οποία η επενδύουσα ασκεί σημαντική επιρροή. Η άσκηση σημαντικής επιρροής από μέρους της επενδύουσας πραγματοποιείται όταν έχει τη δύναμη να συμμετέχει στη διαμόρφωση των αποφάσεων, είτε αυτές αποτελούν οικονομικής είτε επιχειρηματικής φύσεως, της συγγενούς επιχείρησης. Μία συγγενής επιχείρηση ούτε είναι εξαρτημένη της επενδύουσας ούτε κοινοπρακτεί με αυτήν.

Κατά το Δ.Λ.Π. 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις», συγγενής είναι μία επιχείρηση στην οποία η επενδύουσα ασκεί ουσιώδη επιρροή και όχι έλεγχο. Η συγγενής επιχείρηση, επίσης, δεν είναι ούτε θυγατρική ούτε κοινοπραξία της επενδύουσας.

Ουσιώδης επιρροή, κατά τη διεθνή νομοθεσία, υπάρχει όταν η επενδύουσα κατέχει άμεσα ή έμμεσα το 20% την δικαιωμάτων ψήφου της συγγενούς επιχείρησης (εκδότριας). Η ύπαρξη της ουσιώδους επιρροής από μία επενδύουσα καθίσταται εμφανής με έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους τρόπους (Λουμιώτης, 2015): αντιπροσώπευση στο διοικητικό συμβούλιο, σημαντικές συναλλαγές μεταξύ επενδύουσας και εκδότριας, παροχή ουσιαστικής τεχνογνωσίας, συμμετοχή στις διαδικασίες χάραξης της πολιτικής και ανταλλαγή διευθυντικού προσωπικού.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4308/14, κατά την περίπτωση που μία επιχείρηση, η οποία περιλαμβάνεται στην ενοποίηση, ασκεί ουσιώδη επιρροή στις οικονομικές και λειτουργικές πολιτικές μίας επιχείρησης, η οποία δεν περιλαμβάνεται στην ολική ενοποίηση (συγγενής επιχείρηση) και στην οποία η πρώτη έχει συμμετοχή τουλάχιστον 20% του κεφαλαίου, η συγκεκριμένη συμμετοχή περιλαμβάνεται στην ενοποίηση με τη μέθοδο της καθαρής θέσης.

Δικαιώματα Μειοψηφίας

Τα δικαιώματα μειοψηφίας αποτελούν το τμήμα της λογιστικής καθαρής θέσης, περιλαμβανομένων και των αποτελεσμάτων μίας θυγατρικής επιχείρησης, που αναλογεί στα συμμετοχικά δικαιώματα που δεν ανήκουν, άμεσα ή έμμεσα, μέσω των θυγατρικών, στη μητρική επιχείρηση. Όταν οι εκτός ομίλου μέτοχοι ή εταίροι δεν αποτελούν μειοψηφία, χρησιμοποιείται ο όρος «δικαιώματα τρίτων».

3.3 Μέθοδοι Ενοποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων

Κατά την ελληνική νομοθεσία, οι μέθοδοι οι οποίες χρησιμοποιούνται για την ενοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων είναι η Ολική και η Αναλογική.

Ολική Μέθοδος Ενοποίησης

Η Μέθοδος της Ολικής Ενοποίησης έχει υιοθετηθεί τόσο από τη διεθνή όσο και από την ελληνική νομοθεσία. Σύμφωνα με αυτήν, τα κονδύλια των λογαριασμών του Ενεργητικού, του Παθητικού, των Εσόδων και των Εξόδων των θυγατρικών επιχειρήσεων ενσωματώνονται ακέραια στον Ενοποιημένο Ισολογισμό. Τα δικαιώματα τρίτων (δικαιώματα μειοψηφίας) επί των περιουσιακών στοιχείων των ενοποιούμενων θυγατρικών επιχειρήσεων εμφανίζονται στον λογαριασμό

«Δικαιώματα Τρίτων» ή «Δικαιώματα Μειοψηφίας» του Ενοποιούμενου Ισολογισμού. Επίσης, στον ίδιο λογαριασμό εμφανίζεται και η αναλογία τρίτων επί των αποτελεσμάτων χρήσης των ενοποιούμενων θυγατρικών επιχειρήσεων.

Η Ολική Μέθοδος Ενοποίησης στηρίζεται στην άποψη ότι κάθε επιχείρηση αποτελεί ξεχωριστή και ενιαία οντότητα στην οποία ανήκουν η περιουσία και τα επιμέρους στοιχεία της (Τριάρχης, 2011). Επομένως, τα συγκεκριμένα στοιχεία πρέπει να περιληφθούν στον Ισολογισμό με ακέραιη την αξία τους. Πιο συγκεκριμένα, δεν είναι δυνατό, κατά την άποψη αυτή, ένα συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο να ανήκει κατά ένα ποσοστό στην πλειοψηφία και κατά ένα άλλο ποσοστό στη μειοψηφία., δεδομένου ότι η άσκηση των συγκεκριμένων δικαιωμάτων δεν είναι εφικτή όσο βρίσκεται σε κατάσταση λειτουργίας η οικονομική οντότητα (άρα φορέας των αντίστοιχων δικαιωμάτων είναι η ίδια η οντότητα). Μόνον κατά τη λύση της οικονομικής μονάδας είναι δυνατό να ασκηθούν τα συγκεκριμένα δικαιώματα από τους φορείς της μονάδας. Ωστόσο, τότε παύει να υπάρχει η οικονομική μονάδα ως οντότητα.

Αναλογική Μέθοδος Ενοποίησης

Η Μέθοδος της Αναλογικής Ενοποίησης, αρχικά, είχε καθιερωθεί από τα Δ.Π.Χ.Α. (Δ.Λ.Π. 31 «Συμμετοχές σε Κοινοπραξίες) μόνο για τις από κοινού ελεγχόμενες οικονομικές οντότητες. Ως μέθοδος ενοποίησης δεν υιοθετείται από το νέο Δ.Π.Χ.Α. 11 «Σχήματα υπό Κοινό Έλεγχο», το οποίο αναγνωρίζει μόνον τη Μέθοδο της Καθαρής Θέσης. Αντίθετα, η συγκεκριμένη μέθοδος έχει υιοθετηθεί από τα Ε.Λ.Π. (Ν. 4308/14) μόνο για τις κοινές δραστηριότητες, δηλαδή τις δραστηριότητες οι οποίες διενεργούνται από κοινού από τα εμπλεκόμενα μέρη.

Η συγκεκριμένη μέθοδος βασίζεται στην άποψη ότι η κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων γίνεται, ως επί το πλείστον, για την ενημέρωση των μετόχων της μητρικής επιχείρησης (Τριάρχης, 2011). Επομένως, τα επιμέρους περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής επιχείρησης θα πρέπει να περιληφθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό κατά το ποσοστό που η μητρική επιχείρηση ασκεί δικαιώματα στα συγκεκριμένα στοιχεία. Ούτως ή άλλως, αυτοί που υιοθετούν την Αναλογική Μέθοδο θεωρούν ότι δίνει ρεαλιστικότερη εκτίμηση των χρηματοοικονομικών δεικτών που καταρτίζονται βάσει των μεγεθών που

περιλαμβάνονται σε έναν ισολογισμό (π.χ. δείκτης υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια, κ.λπ.).

3.4 Αρχές και Κανόνες Αποτίμησης των Στοιχείων των Ενοποιούμενων Οικονομικών Οντοτήτων

Σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α. και τα Ε.Λ.Π. (Ν. 4308/14), οι αρχές και οι κανόνες αποτίμησης των στοιχείων των οικονομικών οντοτήτων οι οποίες υπόκεινται σε ενοποίηση είναι οι εξής:

1. **Αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας των εταιρειών του ομίλου (going concern concept):** βάσει της οποίας οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών ενός ομίλου συντάσσονται σύμφωνα με την αρχή ότι οι εταιρείες συνεχίζουν και θα συνεχίζουν να λειτουργούν στο μέλλον για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα.
2. **Αρχή της συνέπειας στην εφαρμογή των λογιστικών μεθόδων (consistency principle):** οι μέθοδοι, οι διαδικασίες και οι κανόνες που εφαρμόζονται από μία οικονομική οντότητα από χρήση σε χρήση θα πρέπει να μη μεταβάλλονται ώστε να υπάρχει συγκρισιμότητα και να αποκλείεται το ενδεχόμενο αλλοίωσης των λογιστικών μεγεθών από τις λογιστικές αλλαγές.
3. **Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων (accrual concept):** σύμφωνα με την αρχή αυτή πρέπει να πραγματοποιηθεί διάκριση της έννοιας του εξόδου και του εσόδου από την έννοια της ταμιακής καταβολής. Δηλαδή, κάθε έξοδο και έσοδο πρέπει να καταχωρείται μέσα στη διαχειριστική χρήση κατά την οποία πραγματοποιείται, ούτως ώστε ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσεως να περιλαμβάνει μόνο τα έξοδα και τα έσοδα τα οποία προκύπτουν από τα γεγονότα της οικονομικής δραστηριότητας.
4. **Αρχή της πραγματοποίησης των εσόδων (revenue realization principle):** ο λογισμός των εσόδων πραγματοποιείται όταν είναι βέβαια και εκκαθαρισμένα. Δηλαδή, τα έσοδα καταχωρούνται όταν πραγματοποιούνται και όχι όταν αναμένεται να πραγματοποιηθούν.
5. **Αρχή του ιστορικού κόστους ή της εύλογης αξίας (historical cost concept or fair value concept):** το οικονομικό μέγεθος για την καταγραφή και την παρακολούθηση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού είναι το κόστος κτήσης ή η εύλογη αξία.

Επίσης, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 10 και το άρθρο 34 του Ν. 4308/14, διευκρινίζεται ότι, οι ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες, κατά την κατάρτιση των ετήσιων οικονομικών τους καταστάσεων, είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν ομοιόμορφες λογιστικές αρχές και κανόνες αποτίμησης των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού.

3.5 Λογιστική Αναγνώριση των Ενοποιήσεων: Ομοιότητες και Διαφορές μεταξύ Δ.Π.Χ.Α. και Ε.Λ.Π.

Οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση, τον λογιστικό χειρισμό των συμμετοχών σε μία οικονομική οντότητα, την απαλλαγή από την σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, καθώς, και την αναγνώριση μίας επιχείρησης ως συγγενής, καθορίζονταν από τον Ν. 2190/20, πριν την εφαρμογή του Ν. 4308/14. Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες έπρεπε να καταρτίζονται ήταν ο Ενοποιημένος Ισολογισμός, τα Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης και το Ενοποιημένο Προσάρτημα. Η αποτίμηση στις ατομικές οικονομικές καταστάσεις ή τις ιδιαίτερες οικονομικές καταστάσεις πραγματοποιούνταν στο κόστος μείον τις πιθανές προβλέψεις υποτίμησης. Σε ότι αφορά τα δικαιώματα μειοψηφίας, ή τα δικαιώματα τρίτων, η αναλογία τους έπρεπε να εμφανίζεται ξεχωριστά στα αποτελέσματα χρήσης. Αν και προβλέπονταν οι διαδικασίες απαλοιφής για τις ενδοεταιρικές συναλλαγές, δεν υπήρχαν ειδικές προβλέψεις για τις κοινοπραξίες. Δεδομένου ότι, και με συμμετοχή πάνω από το 50% δεν υπήρχε έλεγχος σε μία κοινοπραξία και θα έπρεπε οι επιχειρήσεις να ενοποιηθούν ως συγγενείς, εφαρμόζονταν οι αντίστοιχες διατάξεις του Ν. 2190/20 για τις συμμετοχές και τις συγγενείς επιχειρήσεις. Όπως αναφέρει ο Ντζανάτος (2008), σε γενικές γραμμές, πριν από την εφαρμογή του Ν. 4308/14, το πλαίσιο ενοποίησης των οικονομικών καταστάσεων θεωρούνταν πλήρες, δεδομένου ότι είχε ενσωματώσει τις κοινοτικές οδηγίες. Ωστόσο, μετά από την εφαρμογή του Ν. 4308/14, το πλαίσιο για τις κοινοπραξίες δε θεωρούνταν πλήρες διότι δεν προβλέπονταν ειδικές ρυθμίσεις για αυτές.

Έχοντας ως γνώμονα τον Ν. 4308/14, συμπεραίνεται ότι υπάρχει ένα πλήρες νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει τη διαδικασία της ενοποίησης². Πιο συγκεκριμένα, ο νόμος καθορίζει τα κριτήρια με βάση τα οποία πραγματοποιείται κατηγοριοποίηση

² Ν.4308/14, άρθρα 31-36.

των ομίλων σε μικρούς, μεσαίους και μεγάλους. Από τις ανωτέρω τρεις κατηγορίες μόνο οι μεγάλοι όμιλοι είναι υποχρεωμένοι να προβαίνουν σε διαδικασία σύνταξης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Εξαιρέση αποτελούν οι όμιλοι οι οποίοι ανήκουν σε εταιρείες δημοσίου συμφέροντος. Στην συγκεκριμένη περίπτωση οι όμιλοι είναι υποχρεωμένοι να προβαίνουν σε διαδικασία σύνταξης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ανεξαρτήτως σε ποια από τις τρεις κατηγορίες ανήκουν. Επιπροσθέτως, ο Ν. 4308/14 καθορίζει τους κανόνες επιμέτρησης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, τη χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης και τις γνωστοποιήσεις οι οποίες είναι απαραίτητες σε επίπεδο ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Η υπεραξία, η οποία ενδεχομένως μπορεί να προκύψει από μία συγχώνευση, αναγνωρίζεται και παρακολουθείται σε σχετικό λογαριασμό των άυλων παγίων περιουσιακών στοιχείων. Βάσει του Ν. 2190/20, η υπεραξία υπόκεινται σε ισόποση απόσβεση σε χρονικό διάστημα από ένα έως πέντε χρόνια. Ωστόσο, βάσει του Ν.4308/14, σε περίπτωση που η υπεραξία, ως άυλο πάγιο περιουσιακό στοιχείο, έχει απεριόριστη ωφέλιμη οικονομική ζωή δεν αποσβένεται αλλά υπόκειται σε ετήσιο έλεγχο απομείωσης. Επιπλέον, αν η ωφέλιμη οικονομική ζωή της υπεραξίας δε μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα τότε αποσβένεται σε περίοδο δέκα ετών. Εφόσον είναι εφικτό, οι θετικές ή αρνητικές διαφορές του συμπηφισμού κατανέμονται στα σχετιζόμενα στοιχεία με αυτές του ενεργητικού και παθητικού του ενοποιημένου ισολογισμού. Σε αντίθετη περίπτωση, οι διαφορές αυτές εμφανίζονται σε σχετικό λογαριασμό. Όταν η διαφορά ενοποίησης είναι θετική, τότε αναγνωρίζεται ως υπεραξία, ενώ όταν η διαφορά είναι αρνητική μεταφέρεται στα αποτελέσματα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Αναφορικά με τα δικαιώματα μειοψηφίας, υπάρχει διαφορά μεταξύ Δ.Π.Χ.Α. και Ε.Λ.Π., τόσο στον Ενοποιημένο Ισολογισμό όσο και στα Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης. Τα κριτήρια που θέτουν τα Δ.Π.Χ.Α., για τον προσδιορισμό του εάν υπάρχει έλεγχος μίας εταιρείας από κάποια άλλη, είναι οριοθετημένα και προσανατολισμένα στην ουσία της κάθε περίπτωσης. Εν αντιθέσει, ακολουθώντας τα Ε.Λ.Π., διαπιστώνεται ότι τα κριτήρια είναι περισσότερο ποσοτικοποιημένα. Επιπροσθέτως, η απαλλαγή από την ενοποίηση είναι δυσκολότερο να πραγματοποιηθεί με βάση τα Δ.Π.Χ.Α. απ' ότι τα Ε.Λ.Π.

Σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α., οι οικονομικές καταστάσεις διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στις ατομικές και τις ενοποιημένες. Οι ατομικές αναφέρονται στις καταστάσεις που παρουσιάζει μία μητρική εταιρεία ή ένας επενδυτής, ο οποίος ασκεί

από κοινού έλεγχο ή σημαντική επιρροή στην εκδότρια εταιρεία³. Οι συγκεκριμένες καταστάσεις παρουσιάζονται επιπλέον των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ή των οικονομικών καταστάσεων στις οποίες οι επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις ή κοινοπραξίες αντιμετωπίζονται λογιστικά με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αναφέρονται στις καταστάσεις ενός ομίλου. Τα περιουσιακά στοιχεία (οι απαιτήσεις), οι υποχρεώσεις, τα έσοδα, τα έξοδα και οι ταμιακές ροές της μητρικής εταιρείας και των θυγατρικών της εμφανίζονται σαν να αφορούν μία ενιαία οντότητα. Η αποτίμηση των συμμετοχών με βάση τα Δ.Π.Χ.Α. γίνεται είτε στο κόστος είτε σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση». Ωστόσο, εάν η συμμετοχή κατηγοριοποιηθεί ως κατεχόμενη προς πώληση εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Α. 5 «Μη Κυκλοφορούντα Περιουσιακά Στοιχεία που Κατέχονται προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες». Πριν την εφαρμογή του Ν. 4308/14, η αποτίμηση των συμμετοχών γινόταν στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ αξίας κτήσης και τρέχουσας αξίας της συμμετοχής⁴. Μετά την εφαρμογή του Ν. 4308/14, η μεταγενέστερη επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων γίνεται στο κόστος κτήσης μείον τις σωρευμένες απομειώσεις⁵ ή στην εύλογη αξία⁶ για ορισμένες κατηγορίες χρηματοοικονομικών μέσων.

Η βασική ομοιότητα μεταξύ των Δ.Π.Χ.Α. και των Ε.Λ.Π. παρατηρείτε στον σημαντικό αριθμό γνωστοποιήσεων, στις οποίες απαιτείται να υποβληθεί τόσο η μητρική εταιρεία όσο και οι θυγατρικές της. Αναφορικά με τις συγγενείς επιχειρήσεις, τόσο το Δ.Λ.Π. 28 όσο και τα Ε.Λ.Π. για την εμφάνιση συμμετοχών σε συγγενείς επιχειρήσεις ορίζουν τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Επίσης, βάσει του ίδιου προτύπου, στην περίπτωση κατά την οποία μία συγγενής επιχείρηση συγκαταλέγεται ως διακοπτόμενη δραστηριότητα τότε σταματάει η λογιστικοποίησή της ως συγγενής. Σε περίπτωση που μία μικρή εταιρεία απορροφήσει μία μεγαλύτερη τότε, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων», μπορεί να υπάρχει μία ανάστροφη απόκτηση. Λαμβάνοντας υπόψη την νομοθεσία των Ε.Λ.Π., ανάλογη περίπτωση δεν υπάρχει. Όσον αφορά τις συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, ο Ν.

³ Νεγκάκης, 2015.

⁴ Ν.2190/20, άρθρο 43.

⁵ Ν.4308/14, άρθρο 19.

⁶ Ν.4308/14, άρθρο 23.

4308/14, αναφορικά με τις γνωστοποιήσεις συνδεδεμένων μερών, προβλέπει αναλυτική παρουσίαση στο προσάρτημα.

3.6 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω, παρατηρείται ότι, μεταξύ του Ν. 2190/20 και του Ν. 4308/14, ελάχιστες διαφοροποιήσεις παρουσιάζονται μεταξύ των σημαντικότερων εννοιών οι οποίες σχετίζονται με την ενοποίηση. Κατά την ελληνική νομοθεσία, παρουσιάστηκαν οι δύο μέθοδοι ενοποίησης, η ολική και η αναλογική. Οι βασικότερες ομοιότητες και διαφορές τους έγιναν άμεσα αντιληπτές από την παράθεση δύο παραδειγμάτων. Στην συνέχεια, δεν παραλήφθηκε να επισημανθούν οι αρχές και οι κανόνες αποτίμησης των στοιχείων των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων. Τέλος, διευκρινίζεται ότι ο Ν. 4308/14 αποτελεί ένα πλήρες νομικό πλαίσιο σχετικά με το θέμα των ενοποιήσεων, έναντι του Ν. 2190/20. Επίσης, τονίζεται ότι βασικότερη τομή μεταξύ Δ.Π.Χ.Α. και Ε.Λ.Π., αναφορικά με τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, εντοπίζεται στον σημαντικό αριθμό γνωστοποιήσεων, οι οποίες απαιτούνται και από τα δύο νομικά πλαίσια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ (Δ.Λ.Π.) ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (Δ.Π.Χ.Α.)

4.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί μία διεξοδική ανάλυση των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων υπό το πρίσμα των Δ.Λ.Π. και των Δ.Π.Χ.Α. Δεδομένου ότι οι οικονομικές οντότητες, οι οποίες εφαρμόζουν είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά τα Δ.Π.Χ.Α., κατά τη διαδικασία της ενοποίησης θα πρέπει να τηρούν τα εξής πρότυπα: Δ.Π.Χ.Α. 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων», Δ.Π.Χ.Α. 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», Δ.Π.Χ.Α. 11 «Σχήματα υπό κοινό έλεγχο», Δ.Π.Χ.Α. 12 «Γνωστοποιήσεις περί συμμετοχών σε άλλες εταιρείες» και Δ.Λ.Π. 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις και Κοινοπραξίες», στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα επεξηγηθούν τα ανωτέρω πρότυπα τόσο σε θεωρητικό επίπεδο (με τη χρήση της αντίστοιχης θεωρίας και νομολογίας) όσο και σε πρακτικό (με τη χρήση συμπερασμάτων ορισμένων ερευνών).

4.2 Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις και Δ.Π.Χ.Α. 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων»

Το Δ.Π.Χ.Α. 3, προκύπτει ότι, ήταν η σημαντικότερη αλλαγή που υιοθέτησε η Σουηδία, τον Ιανουάριο του 2005, έπειτα από ανάλυση των αναμορφώσεων αυτού του προτύπου και την επίδρασή τους στα λογιστικά μεγέθη των οικονομικών οντοτήτων (Hamberg, Raananen και Novak, 2011). Σύμφωνα, λοιπόν, με το συγκεκριμένο πρότυπο, η συνένωση αποτελεί μία διαδικασία κατά την οποία μία επιχείρηση (η οποία ορίζεται ως αποκτών) αναλαμβάνει τον έλεγχο μίας ή περισσοτέρων επιχειρήσεων⁷. Ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να δομηθεί μία συνένωση είναι δυνατό να διαφέρει από περίπτωση σε περίπτωση για λόγους φορολογικούς, νομικούς, ή άλλους.

⁷ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.3.

Η λογιστική αναγνώριση μία συνένωσης επιχειρήσεων επιτυγχάνεται μέσω της μεθόδου της απόκτησης. Κατά την περίπτωση αυτή απαιτείται⁸:

1. Η αναγνώριση του αποκτώντος: για κάθε συνένωση επιχειρήσεων ως αποκτών αναγνωρίζεται μία από τις επιχειρήσεις που συνενώνονται.
2. Ο προσδιορισμός της ημερομηνίας απόκτησης: πρόκειται για την ημερομηνία κατά την οποία ο έλεγχος της αποκτώμενης οικονομικής οντότητας αποκτάται από τον αποκτώντα. Κατά την ημερομηνία απόκτησης, ο αποκτών μεταβιβάζει, νομίμως, το αντάλλαγμα της απόκτησης, αποκτά τα περιουσιακά στοιχεία και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις του αποκτώμενου.
3. Η αναγνώριση και επιμέτρηση των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται, των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται και, των τυχόν, μη ελεγχουσών συμμετοχών στον αποκτώμενο: θα πρέπει η υπεραξία να αναγνωριστεί ξεχωριστά από τα υπόλοιπα αποκτώμενα περιουσιακά στοιχεία. Τα αποκτώμενα περιουσιακά στοιχεία και οι αναληφθείσες υποχρεώσεις πρέπει να αποτελούν τμήμα της συναλλαγής μεταξύ αποκτώντος και αποκτώμενου και να ανταποκρίνονται στους αντίστοιχους ορισμούς των Δ.Π.Χ.Α.⁹. Τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτώνται και οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται, κατά την ημερομηνία της απόκτησης, αναγνωρίζονται από τον αποκτώντα, βάσει των οικονομικών συνθηκών, των συμβατικών όρων, των λειτουργικών ή λογιστικών πολιτικών καθώς και άλλων σχετικών συνθηκών¹⁰.
4. Αρχή αποτίμησης: η αποτίμηση των αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων και των αναληφθεισών υποχρεώσεων θα πρέπει να πραγματοποιείται στις εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία απόκτησή τους¹¹. Επιπροσθέτως, ο αποκτών θα πρέπει να προβαίνει σε αποτίμηση της μη ελέγχουσας συμμετοχής στον αποκτώμενο είτε βάσει της εύλογής της αξίας είτε βάσει της αναλογίας της μη ελέγχουσας συμμετοχής στα καθαρά αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία.

Εξαιρέση από την αρχή της αναγνώρισης παρουσιάζουν οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξαιρέσεις από την αρχή της αποτίμησης παρουσιάζουν τα

⁸ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.5.

⁹ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.11-12.

¹⁰ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.16.

¹¹ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.18-20.

επαναποκτηθέντα δικαιώματα, οι παροχές οι οποίες εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία κατέχονται προς πώληση και, τέλος, εξαιρέσεις από την αρχή της αναγνώρισης και αποτίμησης παρουσιάζουν οι φόροι εισοδήματος, οι παροχές σε εργαζομένους και τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αφορούν αποζημίωση¹².

Όσον αφορά την υπεραξία, η οποία προκύπτει κατά την ημερομηνία απόκτησης, αναγνωρίζεται ως η διαφορά μεταξύ¹³:

1. του άθροισματος του ανταλλάγματος που μεταβιβάστηκε, του ποσού τυχόν μη ελεγχουσών συμμετοχών στον αποκτώμενο και της εύλογης αξίας των συμμετοχικών δικαιωμάτων, κατά την ημερομηνία της απόκτησης, που κατείχε από πριν ο αποκτών στον αποκτώμενο,
2. του καθαρού ποσού των διαχωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν και των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν, κατά την ημερομηνία απόκτησης.

Θα πρέπει να τονιστεί, επίσης, ότι σύμφωνα με τους Hamberg, Paananen και Novak (2011), η εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 3, από μέρους των σουηδικών επιχειρήσεων, είχε ως αποτέλεσμα την σημαντική αύξηση της υπεραξίας, η οποία οφειλόταν τόσο στην αναγνώριση και την επιμέτρησή της μέσω της μεθόδου απόκτησης όσο και στη μερική εγκατάλειψη των αποσβέσεων της υπεραξίας.

Κατά τη διάρκεια μίας απόκτησης, ένας αποκτών έχει τη δυνατότητα να προβεί σε μία αγορά ευκαιρίας¹⁴. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, κατά την ημερομηνία απόκτησης, το καθαρό ποσό, το οποίο προκύπτει από τα διαχωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν και τις υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν, είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα του ανταλλάγματος που μεταβιβάστηκε και της αναλογίας των τυχόν μη ελεγχουσών συμμετοχών. Έπειτα από επανεξέταση των διαδικασιών που χρησιμοποιήθηκαν για την αναγνώριση, την αποτίμηση, την ημερομηνία απόκτησης των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, την αποτίμηση της εύλογης αξίας των μη ελεγχουσών συμμετοχών και του μεταβιβασθέντος ανταλλάγματος, το υπερβάλλον ποσό παραμένει, τότε το

¹² Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.24-28.

¹³ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.32-33.

¹⁴ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.34.

προκύπτουν κέρδος αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα του αποκτώντος κατά την ημερομηνία απόκτησης.

Η αποτίμηση του μεταβιβασθέντος ανταλλάγματος, το οποίο προκύπτει κατά την συνένωση επιχειρήσεων, πραγματοποιείται στην εύλογη αξία¹⁵. Η συγκεκριμένη αξία προκύπτει αν αθροίσουμε την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων, τα οποία μεταφέρθηκαν κατά την ημερομηνία της απόκτησης, των υποχρεώσεων, οι οποίες αναλαμβάνονται από τον αποκτώντα, και των συμμετοχικών δικαιωμάτων, τα οποία έχουν εκδοθεί από τον αποκτώντα.

Σύμφωνα με τις παραγράφους 39 - 40 του Δ.Π.Χ.Α. 3, περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις, τα οποία προκύπτουν από ρύθμιση ενδεχόμενου ανταλλάγματος, περιλαμβάνονται στην αντιπαροχή του αποκτώντος προς τον αποκτώμενο. Το ενδεχόμενο αντάλλαγμα αποτιμάται κατά την ημερομηνία της απόκτησης στην εύλογη του αξία.

Κατά την συνένωση επιχειρήσεων η οποία επιτυγχάνεται σταδιακά, ο αποκτών αποκτά τον έλεγχο μίας οικονομικής οντότητας, στην οποία κατείχε συμμετοχικά δικαιώματα, και πριν την ημερομηνία που απέκτησε τον έλεγχο¹⁶. Τα συμμετοχικά δικαιώματα που κατέχονταν από τον αποκτώντα αποτιμούνται στην εύλογη τους αξία κατά την ημερομηνία της απόκτησης. Τυχόν κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα. Όσον αφορά την συνένωση επιχειρήσεων η οποία επιτυγχάνεται χωρίς μεταφορά ανταλλάγματος και αποκλειστικά μέσω σύμβασης, αποδίδεται στους ιδιοκτήτες του αποκτώμενου, από τον αποκτώντα, το ποσό των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του αποκτώμενου.

Αναφορικά με τη μεταγενέστερη αποτίμηση και τη λογιστικοποίηση, το Δ.Π.Χ.Α. 3 παρέχει οδηγίες για τα επαναποκτηθέντα δικαιώματα, τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις, οι οποίες αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία της απόκτησης, τα ενδεχόμενα ανταλλάγματα και τα περιουσιακά στοιχεία αποζημίωσης¹⁷. Ωστόσο, δεν παρέχονται αναλυτικές οδηγίες για τη μεταγενέστερη αποτίμηση των αποκτηθέντων ή αναληφθέντων περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και συμμετοχικών τίτλων.

¹⁵ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.37.

¹⁶ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.41-42.

¹⁷ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.55-58.

Όσον αφορά τις ανάστροφες αποκτήσεις¹⁸, ως αποκτώμενος καθορίζεται η οικονομική οντότητα η οποία εκδίδει τίτλους. Προϋπόθεση, για μία ανάστροφη απόκτηση, είναι τόσο ο αποκτώμενος να πληροί τον ορισμό της επιχείρησης όσο και οι αρχές αποτίμησης του συγκεκριμένου προτύπου, συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης υπεραξίας, να ισχύουν σωρευτικά¹⁹.

Τέλος, οι γνωστοποιήσεις, οι οποίες προβλέπονται από το Δ.Π.Χ.Α. 3, έχουν ως σκοπό την αξιολόγηση της φύσης και της οικονομικής επίδρασης από μέρους των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων. Σύμφωνα με τους Glaum, Schmidt, Street και Vogel (2013), έπειτα από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε ένα δείγμα 17 ευρωπαϊκών εταιρειών εστιάζοντας στις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται τόσο από το Δ.Π.Χ.Α. 3 όσο και από το Δ.Λ.Π. 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων», αποδείχθηκε σημαντική μη συμμόρφωση.

4.3 Ενοποίηση και Δ.Π.Χ.Α. 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις»

Η έννοια του ελέγχου

Ο έλεγχος μίας οικονομικής οντότητας (καθορίζεται ως θυγατρική ή εκδότρια) από μία άλλη (μητρική), επιτυγχάνεται όταν ισχύουν τα ακόλουθα²⁰:

1. η οικονομική οντότητα (μητρική) ασκεί εξουσία επί της εκδότριας,
2. η οικονομική οντότητα (μητρική) έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την εξουσία που διαθέτει επί της εκδότριας για την άσκηση επιρροής στις αποδόσεις της εκδότριας, καθώς και
3. υπάρχουν δικαιώματα ή τοποθετήσεις με μεταβλητές αποδόσεις από την συμμετοχή της οικονομικής οντότητας (μητρικής) στην εκδότρια.

Η εξουσία ασκείται από μία οικονομική οντότητα (καθορίζεται ως επενδύτρια οντότητα ή επενδυτής) σε μία άλλη όταν συντρέχουν σωρευτικά τα εξής²¹:

¹⁸ Προκύπτουν όταν μία οικονομική οντότητα λειτουργεί ιδιωτικά και επιθυμεί να καταστεί δημόσιου ενδιαφέροντος, χωρίς, ωστόσο, να εισάγει τις μετοχές της σε χρηματιστήριο.

¹⁹ Δ.Π.Χ.Α. 3, παρ.Β19-Β20.

²⁰ Δ.Π.Χ.Α. 10, παρ.7.

²¹ Δ.Π.Χ.Α. 10, παρ.Β35.

1. η επενδύτρια οντότητα κατέχει περισσότερο από το 50% των δικαιωμάτων ψήφου²² της εκδότριας. Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι και στην περίπτωση που η επενδύτρια οντότητα κατέχει λιγότερο από το 50% των δικαιωμάτων ψήφου, μπορεί να ελέγχει την εκδότρια. Πιο συγκεκριμένα, κάτι τέτοιο συμβαίνει όταν υπάρχει συμβατική ρύθμιση μεταξύ του επενδυτή και των άλλων κατόχων δικαιωμάτων ψήφου, των δυνητικών δικαιωμάτων του επενδυτή, των δυνητικών δικαιωμάτων ψήφου, των δικαιωμάτων που απορρέουν από άλλες συμβατικές ρυθμίσεις ή συνδυασμό των ανωτέρω.
2. οι συναφείς δραστηριότητες της εκδότριας ελέγχονται από τον κάτοχο της πλειοψηφίας των δικαιωμάτων ψήφου (την επενδύτρια οντότητα) ή ο κάτοχος της πλειοψηφίας ελέγχει το διοικητικό συμβούλιο και τις συναφείς δραστηριότητες της εκδότριας.

Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί, επίσης, όταν η επενδύτρια οντότητα έχει επαρκή δικαιώματα να διευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες της εκδότριας παρότι δεν έχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου²³. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, λαμβάνεται υπόψη:

1. το πλήθος των δικαιωμάτων ψήφου τα οποία κατέχονται από τον επενδυτή σε συνδυασμό με το πλήθος των δικαιωμάτων ψήφου τα οποία κατέχονται από άλλα μέρη,
2. τα δυνητικά δικαιώματα ψήφου τα οποία κατέχονται από την επενδύτρια οντότητα σε σχέση με τα αντίστοιχα δικαιώματα ψήφου τα οποία κατέχονται από άλλα μέρη,
3. τα δικαιώματα τα οποία προκύπτουν από άλλες συμφωνίες και δίνουν ή αφαιρούν την ικανότητα στον επενδυτή να διευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες μίας εκδότριας.

Η έννοια της εξουσίας

Η εξουσία σχετίζεται με τα υφιστάμενα δικαιώματα τα οποία δίνουν τη δυνατότητα σε μία οικονομική οντότητα, που τα κατέχει, να κατευθύνει τις συναφείς

²² Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 10 (παρ. Β36), τα δικαιώματα ψήφου πρέπει να είναι ουσιαστικά και να δίνουν τη δυνατότητα στον επενδυτή να κατευθύνει τις δραστηριότητες της εκδότριας. Διαφορετικά, θεωρείται ότι δεν ασκείται εξουσία.

²³ Δ.Π.Χ.Α. 10, παρ.41-43.

δραστηριότητες μίας άλλης οικονομικής οντότητας. Συμπερασματικά, η εξουσία απορρέει από την κατοχή των συγκεκριμένων δικαιωμάτων²⁴.

Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες η εκτίμηση της εξουσίας άλλοτε αποτελεί σύνθετο πρόβλημα κι άλλοτε όχι. Όταν ο προσδιορισμός της εξουσίας είναι δύσκολος, τότε ο επενδυτής οφείλει να λάβει υπόψη στοιχεία τα οποία δείχνουν ότι έχει τη δυνατότητα μονομερούς κατεύθυνσης των συναφών δραστηριοτήτων μίας εκδότριας οντότητας²⁵. Παραδείγματα τέτοιων στοιχείων αποτελούν όταν ο επενδυτής:

1. έχει τη δυνατότητα να διορίζει ή να εγκρίνει τα διοικητικά στελέχη μίας εκδότριας οντότητας. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν προκύπτει από συμβατικό δικαίωμα.
2. έχει το δικαίωμα να κατευθύνει την εκδότρια οντότητα σε σύναψη σημαντικών πράξεων ή έχει την ικανότητα να ασκεί βέτο σε αλλαγές που ενδεχομένως να προκύψουν και σχετίζονται με τις πράξεις αυτές. Επίσης, κάτι τέτοιο δεν προκύπτει από συμβατικό δικαίωμα.
3. είτε προσδιορίζει τη διαδικασία υποβολής υποψηφιοτήτων σχετικά με την εκλογή μελών του διοικητικού οργάνου της εκδότριας οντότητας είτε παραλαμβάνει πληρεξούσια άλλων κατόχων δικαιωμάτων ψήφου και
4. έχει στελέχη ή διοικητικά στελέχη τα οποία έχουν κάποια σχέση με τα αντίστοιχα στελέχη της εκδότριας οντότητας.

Επιπλέον, υπάρχουν φορές κατά τις οποίες υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ιδιαίτερης σχέσης μεταξύ της εκδότριας οντότητας και του επενδυτή²⁶. Αυτό αποδεικνύεται όταν (Νεγκάκης, 2015):

1. οι δραστηριότητες της εκδότριας οντότητας είτε εξαρτώνται από τον ίδιο τον επενδυτή είτε πραγματοποιούνται για τον ίδιο τον επενδυτή,
2. τα διοικητικά στελέχη της εκδότριας οντότητας είναι ή νυν ή πρώην υπάλληλοι του επενδυτή,

²⁴ Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 10 (παρ. 9), στην συγκεκριμένη περίπτωση οι δραστηριότητες μίας εκδότριας οντότητας δε μπορούν να διευθυνθούν μεμονωμένα από έναν επενδυτή. Είναι απαραίτητη η συνεργασία των άλλων επενδυτών.

²⁵ Δ.Π.Χ.Α. 10, παρ.Β18.

²⁶ Δ.Π.Χ.Α. 10, παρ.Β19.

3. η απόδοση του επενδυτή, η οποία προκύπτει από την συμμετοχή του στην εκδότρια οντότητα, είναι δυσανάλογα μεγαλύτερη από τα αντίστοιχα δικαιώματα ψήφου.

Όταν περισσότεροι του ενός επενδυτές επηρεάζουν τις συναφείς δραστηριότητες μίας εκδότριας οντότητας, τότε ο επενδυτής ο οποίος ασκεί εξουσία επί της εκδότριας οντότητας είναι αυτός που έχει την ικανότητα να διευθύνει τις δραστηριότητές της και να ασκεί τη μεγαλύτερη επιρροή επί των αποδόσεών της²⁷.

Η έννοια των αποδόσεων

Βάσει της παραγράφου 15 του Δ.Π.Χ.Α. 10, ένας επενδυτής μπορεί να έχει δικαιώματα ή τοποθετήσεις σε κυμαινόμενες αποδόσεις από μία εκδότρια οντότητα. Αυτό συνεπάγεται ότι οι σχετικές αποδόσεις του επενδυτή, οι οποίες προκύπτουν από την συμμετοχή του, ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με την απόδοση της εκδότριας οντότητας. Ακόμη και στην περίπτωση που ο έλεγχος της εκδότριας οντότητας ανήκει αποκλειστικά σε έναν επενδυτή, οι αποδόσεις της μπορεί να διανέμονται σε περισσότερα από ένα μέρη²⁸.

Σχέση εξουσίας – αποδόσεων

Για την άσκηση εξουσίας σε μία εκδότρια οντότητα δεν είναι αρκετή ούτε η άσκηση εξουσίας του επενδυτή επί της εκδότριας οντότητας ούτε τα δικαιώματα που κατέχει επί των μεταβλητών αποδόσεων της εκδότριας οντότητας. Πιο συγκεκριμένα, ο επενδυτής πρέπει να είναι σε θέση να ασκήσει την εξουσία του ώστε να επιδράσει επί των αποδόσεων της εκδότριας οντότητας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ένας επενδυτής, ο οποίος έχει δικαιώματα λήψης αποφάσεων, μπορεί να χαρακτηριστεί είτε ως εντολέας είτε ως εντολοδόχος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, λαμβάνοντας υπόψη τις παραγράφους 17 και 18 του Δ.Π.Χ.Α. 10, ένας εντολοδόχος όταν χρησιμοποιεί δικαιώματα λήψης αποφάσεων που του έχουν εκχωρηθεί, δε θεωρείται ότι ελέγχει μία εκδότρια οντότητα.

Διαδικασίες Ενοποίησης

Κατά το Δ.Π.Χ.Α. 10, απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων αποτελούν:

²⁷ Δ.Π.Χ.Α. 10, παρ.13.

²⁸ Δ.Π.Χ.Α. 10, παρ.16.

1. η συνένωση των οικονομικών καταστάσεων της μητρικής εταιρείας και των θυγατρικών της με την συνάθροιση για όμοια περιουσιακά στοιχεία, υποχρεώσεις, ίδια κεφάλαια, έσοδα και έξοδα,
2. η απαλοιφή της λογιστικής αξίας των συμμετοχών της μητρικής εταιρείας στις θυγατρικές της και των ιδίων κεφαλαίων των θυγατρικών που αναλογούν στη μητρική,
3. την πλήρη απαλοιφή των διεταιρικών υπολοίπων, των ενδοεταιρικών συναλλαγών, των μερισμάτων, των εσόδων και των εξόδων και των κερδών και των ζημιών.

4.4 Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις και Δ.Π.Χ.Α. 11 «Σχήματα υπό Κοινό Έλεγχο»

Ορισμός και Τύποι Σχημάτων υπό Κοινό Έλεγχο

Βάσει των παραγράφων 4 - 6 του Δ.Π.Χ.Α. 11, σχήματα υπό κοινό έλεγχο είναι αυτά όπου δύο ή περισσότερα μέρη έχουν κοινό έλεγχο με τα εξής στοιχεία:

1. Τα μέρη δεσμεύονται από μία συμβατική ρύθμιση: Σε μία συμβατική ρύθμιση ορίζονται οι όροι σύμφωνα με τους οποίους τα μέρη συμμετέχουν στη δραστηριότητα, η οποία αποτελεί το αντικείμενο της ρύθμισης. Ο σκοπός, η δραστηριότητα και η διάρκεια του σχήματος υπό κοινό έλεγχο, ο τρόπος διορισμού των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή του ισοδύναμου διοικητικού οργάνου του σχήματος υπό κοινό έλεγχο, η διαδικασία λήψης των αποφάσεων σχετικά με θέματα τα οποία απαιτούν αποφάσεις από τα μέρη, τα δικαιώματα ψήφου των μερών, το κεφάλαιο ή άλλου είδους συνεισφορές οι οποίες απαιτούνται από τα μέρη, ο τρόπος με τον οποίο επιμερίζονται στα μέρη τόσο οι υποχρεώσεις όσο και οι απαιτήσεις, τα έσοδα ή τα έξοδα καθώς και τα κέρδη ή οι ζημιές που σχετίζονται με τα σχήματα υπό κοινό έλεγχο, είναι ορισμένα από τα θέματα τα οποία πραγματεύεται μία συμβατική ρύθμιση. Η διαδικασία λήψης των αποφάσεων, η οποία απεικονίζεται στην συμβατική ρύθμιση, προσδιορίζει τον κοινό έλεγχο του σχήματος. Κατά την εκτίμηση εάν μία οικονομική οντότητα έχει κοινό έλεγχο ενός σχήματος, αξιολογείται αρχικά εάν όλα τα μέρη ελέγχουν τον επιχειρηματικό σχήμα.
2. Η συμβατική ρύθμιση παρέχει σε δύο ή περισσότερα από τα μέρη κοινό έλεγχο του σχήματος: Αυτό συμβαίνει όταν απαιτείται κοινή δράση των μερών με πρωταρχικό στόχο την καθοδήγηση των δραστηριοτήτων, οι οποίες

επηρεάζουν την απόδοση του σχήματος. Σε μία τέτοια περίπτωση είναι απαραίτητη η ομόφωνη συγκατάθεση των μερών, τα οποία ελέγχουν το σχήμα συλλογικά. Καμία από τις συμμετέχουσες οικονομικές οντότητες δεν έχει τη δυνατότητα να ελέγχει μεμονωμένα το επιχειρηματικό σχήμα. Αντί αυτού, μία από τις συμμετέχουσες οικονομικές οντότητες μπορεί να εμποδίσει το μεμονωμένο έλεγχο του επιχειρηματικού σχήματος από μέρους άλλης συμμετέχουσας οικονομικής οντότητας. Βάσει της παραγράφου 10, διευκρινίζεται ότι ακόμη και στην περίπτωση που όλες οι οικονομικές οντότητες δεν έχουν τον κοινό έλεγχο ενός σχήματος, τότε αυτό μπορεί να καθοριστεί ως σχήμα υπό κοινό έλεγχο.

Ανάλογα με τις απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις των μερών τα οποία απαρτίζουν το σχήμα, ένα σχήμα υπό κοινό έλεγχο μπορεί να πάρει τη μορφή ή μίας κοινής επιχείρησης ή μίας κοινοπραξίας²⁹. Τόσο στην περίπτωση της κοινής επιχείρησης όσο και της κοινοπραξίας, λαμβάνεται υπόψη η δομή του σχήματος, η νομική μορφή του, οι όροι που έχουν συμφωνηθεί από τα μέρη στην συμβατική ρύθμιση και όπου είναι αναγκαίο, άλλα γεγονότα και περιστάσεις. Εντούτοις, όταν τα μέρη αναλαμβάνουν διαφορετικές δραστηριότητες που αποτελούν μέρος της ίδιας συμφωνίας, υπάρχει η δυνατότητα κοινές επιχειρήσεις και κοινοπραξίες να συνυπάρχουν (Νεγκάκης, 2015).

Ο τρόπος επιμερισμού του κόστους και των κινδύνων καθώς και η δυνατότητα παροχής στους συμβαλλόμενους σε νέες τεχνολογίες και νέες αγορές, αποτελούν δύο από τους βασικούς σκοπούς δημιουργίας σχημάτων υπό κοινό έλεγχο. Επίσης, υπάρχουν μερικά επιχειρηματικά σχήματα τα οποία δεν απαιτούν η δραστηριότητα που αποτελεί το αντικείμενο του επιχειρηματικού σχήματος να αναληφθεί σε χωριστό φορέα. Εν αντιθέσει, άλλα επιχειρηματικά σχήματα παραπέμπουν στη δημιουργία χωριστού φορέα (Πρωτοψάλτης, 2005).

Σχετικά με την ταξινόμηση σχημάτων³⁰ υπό κοινό έλεγχο, οι συμμετέχουσες οντότητες πρέπει να προβούν στη διαδικασία αξιολόγησης τόσο των δικαιωμάτων όσο και των υποχρεώσεων που απορρέουν από την συμμετοχή στο σχήμα λαμβάνοντας υπόψη τη δομή του σχήματος υπό κοινό έλεγχο και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες το σχήμα δομείται μέσω ενός χωριστού φορέα.

²⁹ Δ.Π.Χ.Α. 11, παρ.14-18.

³⁰ Δ.Π.Χ.Α. 11, παρ.Β15-Β19.

Κοινές Επιχειρήσεις και Κοινοπραξίες³¹

Οι συμμετέχοντες σε μία κοινή επιχείρηση οφείλουν να αναγνωρίσουν τα στοιχεία που σχετίζονται με την συμμετοχή τους σε μία κοινή επιχείρηση. Πιο συγκεκριμένα, τα περιουσιακά στοιχεία (απαιτήσεις) συμπεριλαμβανομένου και του ποσοστού που έχουν σε από κοινού κατεχόμενα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις και τις δαπάνες συμπεριλαμβανομένου και του ποσοστού υποχρεώσεων και δαπανών αντίστοιχα που τους βαρύνουν από κοινού, τα έσοδα από την πώληση του ποσοστού που απορρέει από της παραγωγή της κοινής επιχείρησης καθώς και το ποσοστό στα έσοδα που προκύπτει από την πώληση της παραγωγής της κοινής επιχείρησης. Όταν μία οικονομική οντότητα μεταβαίνει από τη μέθοδο της καθαρής θέσης στη λογιστικοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού, τότε διαγράφεται η επένδυση η οποία, προηγουμένως, είχε λογιστικοποιηθεί με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Επίσης, διαγράφεται και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο το οποίο αποτελεί μέρος της καθαρής επένδυσης της οικονομικής οντότητας στο επιχειρηματικό σχήμα.

Τα μέλη μίας κοινοπραξίας αναγνωρίζουν την συμμετοχή τους στην κοινοπραξία ως επένδυση. Ο λογιστικός χειρισμός της γίνεται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, εκτός εάν εμπίπτει στις εξαιρέσεις του προτύπου. Όταν μία οικονομική οντότητα μεταβαίνει από την αναλογική ενοποίηση στη μέθοδο της καθαρής θέσης, τότε η επένδυσή της αναγνωρίζεται στην αρχή της παλαιότερης περιόδου κατά την οποία παρουσιάζεται. Σχετικά με την αξία συνέχισης της μετάβασης από την αναλογική ενοποίηση στη μέθοδο της καθαρής θέσης, έπειτα από μία ιταλική έρευνα, προκύπτει ότι οι Ιταλοί κοινοπρακτούντες προτιμούν την αναλογική ενοποίηση (Catuogno, Allini και D' Ambrosio, 2015). Αθροίζοντας τις λογιστικές αξίες των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού, τα οποία είχαν προηγουμένως ενοποιηθεί αναλογικά από την οικονομική οντότητα, συμπεριλαμβανομένης της υπεραξίας που, τυχόν, προκύπτει από την απόκτηση, καθορίζεται το ύψος της επένδυσης.

³¹ Δ.Π.Χ.Α. 11, παρ.20.

4.5 Ενοποίηση και Δ.Π.Χ.Α. 12 «Γνωστοποιήσεις περί συμμετοχών σε άλλες εταιρείες»

Σκοπός του Δ.Π.Χ.Α. 12

Σκοπός του συγκεκριμένου προτύπου είναι να οριοθετήσει πότε μία οικονομική οντότητα είναι υποχρεωμένη να γνωστοποιεί πληροφορίες, οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα αξιολόγησης των οικονομικών καταστάσεων της από μέρους των χρηστών³². Οι πληροφορίες αυτές σχετίζονται με τη φύση και τους κινδύνους που προκύπτουν από τις συμμετοχές σε άλλες οικονομικές οντότητες και την επίδραση που έχουν οι συμμετοχές στη χρηματοοικονομική επίδοση, την οικονομική θέση και τις ταμιακές ροές της οικονομικής οντότητας. Συνεπώς, πρέπει να υπόκεινται σε γνωστοποίηση οι σημαντικές κρίσεις και παραδοχές στις οποίες βασίστηκε η οικονομική οντότητα κατά τον καθορισμό της φύσης της συμμετοχής σε μία άλλη οικονομική οντότητα ή επιχειρηματικό σχήμα, η μορφή του σχήματος υπό κοινό έλεγχο στο οποίο συμμετέχει και οι πληροφορίες αναφορικά με τις συμμετοχές σε θυγατρικές, σχήματα υπό κοινό έλεγχο και συγγενείς επιχειρήσεις και δομημένες οικονομικές οντότητες οι οποίες δεν ελέγχονται από την οικονομική οντότητα.

Σημαντικές Παραδοχές και Υποθέσεις³³

Κατά τον προσδιορισμό πληροφοριών σχετικά με τις σημαντικές παραδοχές και υποθέσεις που η οικονομική οντότητα χρησιμοποίησε επιτυγχάνεται ο προσδιορισμός του ελέγχου που ασκεί σε μία άλλη οικονομική οντότητα (εκδότρια βάσει του Δ.Π.Χ.Α. 10), του τύπου του σχήματος υπό κοινό έλεγχο (κοινή επιχείρηση ή κοινοπραξία) δεδομένου ότι το επιχειρηματικό σχήμα έχει δομηθεί μέσω χωριστού φορέα και του από κοινού ελέγχου σε ένα επιχειρηματικό σχήμα ή αν έχει σημαντική επιρροή σε άλλη οικονομική οντότητα.

Συμμετοχές σε Θυγατρικές³⁴

Οι πληροφορίες, οι οποίες γνωστοποιούνται από την οικονομική οντότητα, παρέχουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων τη δυνατότητα να κατανοήσουν τόσο τη δομή του ομίλου όσο και την αναλογία στις δραστηριότητες

³² Δ.Π.Χ.Α. 12, παρ.1.

³³ Δ.Π.Χ.Α. 12, παρ.7.

³⁴ Δ.Π.Χ.Α. 12, παρ.10-11.

του ομίλου που έχουν οι μη ελέγχουσες συμμετοχές, να αξιολογήσουν την έκταση σημαντικών περιορισμών στην ικανότητα πρόσβασης ή χρήσης των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού του ομίλου, να υπολογίσουν τις επιπτώσεις από την απώλεια ελέγχου μίας θυγατρικής καθώς και τις επιπτώσεις από αλλαγές στα δικαιώματα ιδιοκτησίας της που δεν συνεπάγονται την απώλεια ελέγχου και, τέλος, να ερμηνεύσουν τη φύση η οποία αφορά κινδύνους που σχετίζονται με τις συμμετοχές σε ενοποιημένες δομημένες οικονομικές οντότητες.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση που η ημερομηνία αναφοράς των οικονομικών καταστάσεων μίας θυγατρικής, η οποία υπόκειται σε διαδικασία ενοποίησης, διαφέρει από την αντίστοιχη ημερομηνία των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, τότε πρέπει να γνωστοποιηθούν η ημερομηνία λήξης της περιόδου αναφοράς των οικονομικών καταστάσεων της συγκεκριμένης θυγατρικής καθώς και ο λόγος χρήσης διαφορετικής ημερομηνίας αναφοράς.

Συμμετοχές σε Σχήματα Υπό Κοινό Έλεγχο και Συγγενείς Επιχειρήσεις³⁵

Σε αυτήν την περίπτωση, μία οικονομική οντότητα πρέπει να γνωστοποιεί πληροφορίες οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα αξιολόγησης στους εσωτερικούς και εξωτερικούς χρήστες των οικονομικών καταστάσεων τόσο για τη φύση, την έκταση και τις οικονομικές επιπτώσεις των συμμετοχών σε σχήματα υπό κοινό έλεγχο και συγγενείς επιχειρήσεις (π.χ. η επωνυμία, η φύση της σχέσης της οικονομικής οντότητας με τα σχήματα υπό κοινό έλεγχο ή τις συγγενείς επιχειρήσεις κ.λπ.), όσο και για τη φύση και τις αλλαγές των κινδύνων των συμμετοχών σε κοινοπραξίες και συγγενείς επιχειρήσεις (π.χ. δεσμεύσεις, με ξεχωριστή παρουσίαση από τις υπόλοιπες δεσμεύσεις, σχετικές με τις κοινοπραξίες κ.λπ.).

Συμμετοχές σε μη Ενοποιημένες Δομημένες Οικονομικές Οντότητες³⁶

Με τον όρο δομημένη οικονομική οντότητα νοείται η οικονομική οντότητα η οποία έχει διαμορφωθεί με τρόπο ώστε τα δικαιώματα ψήφου (ή παρόμοια δικαιώματα), κατά τον καθορισμό του ποιος ελέγχει την οικονομική οντότητα, να μην αποτελούν τον κυρίαρχο παράγοντα. Σε αυτήν την περίπτωση, μία οικονομική οντότητα πρέπει να γνωστοποιεί πληροφορίες στους χρήστες των οικονομικών

³⁵ Δ.Π.Χ.Α. 12, παρ.20-23.

³⁶ Δ.Π.Χ.Α. 12, παρ.24.

καταστάσεων τόσο για την φύση και την έκταση των συμμετοχών σε μη ενοποιημένες δομημένες οικονομικές οντότητες, όσο και για τη φύση και τις μεταβολές των κινδύνων των συμμετοχών σε μη ενοποιημένες δομημένες οικονομικές οντότητες (π.χ. τα στοιχεία της κατάστασης οικονομικής θέσης όπου αναγνωρίζονται τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, τις λογιστικές αξίες των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού των οικονομικών καταστάσεων κ.λπ.).

4.6 Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις και Δ.Λ.Π. 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις και Κοινοπραξίες»

Σημαντική Επιρροή

Ο όρος σημαντική επιρροή αναφέρεται στη δυνατότητα συμμετοχής μίας οικονομικής οντότητας (αναφέρεται ως συγγενής, εκδότρια ή επενδύσιμη επιχείρηση) στις αποφάσεις που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική και λειτουργική πολιτική μίας άλλης οικονομικής οντότητας, με εξαίρεση την περίπτωση ελέγχου ή από κοινού ελέγχου των εν λόγω πολιτικών³⁷. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη σημαντικής επιρροής μίας οικονομικής οντότητας σε μία άλλη αποτελεί η άμεση ή έμμεση συμμετοχή της πρώτης στα δικαιώματα ψήφου της δεύτερης, με ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο του 20% (ποσοτικός όρος). Σε περίπτωση που το ανωτέρω ποσοστό είναι μικρότερο του 20%, τότε η οικονομική οντότητα δεν ασκεί σημαντική επιρροή, εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί με ακρίβεια το αντίθετο. Πέραν του ποσοτικού όρου, το Δ.Λ.Π. 28 προβλέπει και ποιοτικούς όρους για τον προσδιορισμό της ύπαρξης σημαντικής επιρροής της επενδύτριας πάνω στην εκδότρια επιχείρηση. Πιο συγκεκριμένα, απαιτείται η εφαρμογή ενός ή περισσότερων από τα εξής³⁸:

1. Αντιπροσώπευση της επενδύτριας στο διοικητικό συμβούλιο της εκδότριας
2. Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων αναφορικά με τη διανομή μερισμάτων ή άλλων κερδών και στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής της εκδότριας.
3. Ύπαρξη σημαντικών συναλλαγών μεταξύ επενδύτριας και εκδότριας.
4. Παροχή ουσιαστικής τεχνικής πληροφόρησης.

³⁷ Δ.Λ.Π. 28, παρ.5.

³⁸ Δ.Λ.Π. 28, παρ.6.

5. Ανταλλαγή διευθυντικού προσωπικού μεταξύ επενδύτριας και εκδότριας.

Μέθοδος της Καθαρής Θέσης

Βάσει τη μεθόδου της καθαρής θέσης, αρχικά, η αναγνώριση της επένδυσης σε μία συγγενή επιχείρηση πραγματοποιείται στο κόστος κτήσης. Η λογιστική αξία μεταβάλλεται με σκοπό να αναγνωριστεί το μερίδιο της επενδύτριας στα κέρδη ή της ζημίες της συγγενούς (καταχωρείται στα αποτελέσματα της πρώτης), μετά την ημερομηνία απόκτησης³⁹. Σχετικά με τα διανεμόμενα μερίσματα της συγγενούς θα πρέπει να αναφερθεί ότι μειώνουν τη λογιστική αξία της επένδυσης, ενώ λόγω μεταβολών των λοιπών συνολικών εσόδων της συγγενούς μπορεί να είναι απαραίτητη η προσαρμογή της λογιστικής αξίας της επένδυσης, ώστε να αναγνωριστούν μεταβολές της αναλογικής συμμετοχής της επενδύτριας στην επενδύσιμη.

Στις παραπάνω μεταβολές, το μερίδιο του επενδυτή αναγνωρίζεται στα λοιπά συνολικά έσοδά του⁴⁰. Ο επενδυτής επιδρά στην επίδοση της επενδύσιμης επιχείρησης ή της κοινοπραξίας λόγω του γεγονότος ότι ασκεί από κοινού έλεγχο ή σημαντική επιρροή στην εκδότρια επιχείρηση. Επίσης, η συμμετοχή του λογιστικοποιείται με βάση την επέκταση του πεδίου των οικονομικών καταστάσεων του.

Απαλλαγή από την Εφαρμογή της Μεθόδου της Καθαρής Θέσης

Κατά την περίπτωση που η επενδύτρια είναι θυγατρική, τότε δεν είναι απαραίτητη η εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης και, ταυτοχρόνως, απαλλάσσεται από την υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, είτε βάσει των διατάξεων του Δ.Π.Χ.Α. 10 είτε βάσει της σφραγιστικής ισχύος των παρακάτω⁴¹:

1. Η συνολική κατοχή της επενδύτριας από άλλη οικονομική οντότητα ή κατά ένα ποσοστό και, επιπροσθέτως, υπάρχει συμφωνία των ιδιοκτητών για τη μη εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης.
2. Η επενδύτρια ούτε είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο ούτε πραγματεύεται σε εξωχρηματιστηριακή αγορά.

³⁹ Δ.Λ.Π. 28, παρ. 10.

⁴⁰ Δ.Λ.Π. 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων».

⁴¹ Δ.Λ.Π. 28, παρ. 17.

3. Η επενδύτρια δε βρίσκεται σε διαδικασία εισαγωγής στο χρηματιστήριο.
4. Η τελική ή οποιαδήποτε ενδιάμεση μητρική εταιρεία της επενδύτριας δημοσιεύει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις εφαρμόζοντας τα Δ.Π.Χ.Α.

Όταν μία συγγενής επιχείρηση ή κοινοπραξία κατέχεται άμεσα από οντότητα ή έμμεσα μέσω οντότητας, τότε η αποτίμηση της συμμετοχή στην επενδυόμενη επιχείρηση πραγματοποιείται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων⁴².

Διακοπή Εφαρμογής της Μεθόδου της Καθαρής Θέσης

Η εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης διακόπτεται κατά την ημερομηνία που η συμμετοχή σε μία οικονομική οντότητα παύει να αποτελεί συγγενή επιχείρηση ή κοινοπραξία⁴³. Πιο συγκεκριμένα, διακόπτεται αν η επένδυση μεταβάλλεται σε θυγατρική ή αν η διατηρούμενη συμμετοχή στην πρώην συγγενή επιχείρηση ή κοινοπραξία αποτελεί χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο. Στην πρώτη περίπτωση η λογιστικοποίηση πραγματοποιείται βάσει των απαιτήσεων των Δ.Π.Χ.Α. 3 και Δ.Π.Χ.Α. 10. Στη δεύτερη περίπτωση, βάσει της εύλογης αξίας.

4.7 Συμπεράσματα

Ανακεφαλαιώνοντας, προκύπτει ότι το Δ.Π.Χ.Α. 3 αποτελεί ένα πρότυπο το οποίο εισάγει τον αναγνώστη στο ζήτημα των ενοποιήσεων των οικονομικών οντοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτό καθορίζονται τόσο η έννοια όσο και η λογιστική αναγνώρισή τους. Στην πορεία, αποδείχθηκε ότι το Δ.Π.Χ.Α. 10, κατά τη διεθνή νομοθεσία, αποτελεί την ναυαρχίδα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, δεδομένου ότι οριοθετούνται η σημασία του ελέγχου, της εξουσίας και των αποδόσεων και οι διαδικασίες κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Ο ορισμός και οι τύποι των σχημάτων υπό κοινό έλεγχο καθώς και ο λογιστικός χειρισμός των κοινών επιχειρήσεων και των κοινοπραξιών πραγματοποιούνται μέσω του Δ.Π.Χ.Α. 11. Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 12, αναλύθηκαν οι γνωστοποιήσεις, οι οποίες αποδεικνύεται ότι αποτελούν κοινό παρονομαστή για την ελληνική και διεθνή νομοθεσία. Τέλος, σημαντικό σημείο για

⁴² Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα».

⁴³ Δ.Λ.Π. 28, παρ. 22.

το Δ.Λ.Π. 28 αποτελεί η εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης για τις επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ (Ε.Λ.Π.) - Ν. 4308/14

5.1 Εισαγωγή

Το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει την ενοποίηση των οικονομικών οντοτήτων, σύμφωνα με τα Ε.Λ.Π. (Ν. 4308/14), είναι οι διατάξεις των άρθρων 31-36. Στο παρόν κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί διεξοδική ανάλυση των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων με βάση τις ανωτέρω διατάξεις. Αρχικά, βάσει του άρθρου 32, οριοθετείται ποιες επιχειρήσεις υπόκεινται σε ενοποίηση. Στην συνέχεια, θα αναφερθούν τόσο οι οικονομικές οντότητες οι οποίες υπόκεινται σε υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων όσο και οι οικονομικές οντότητες οι οποίες απαλλάσσονται από την ανωτέρω υποχρέωση. Τέλος, επισημαίνονται οι διαδικασίες, οι οποίες θα πρέπει να ακολουθηθούν από μέρους των επιχειρήσεων, σχετικά με τη διαδικασία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

5.2 Επιχειρήσεις υποκείμενες σε ενοποίηση

Σύμφωνα με το άρθρο 32 του Ν. 4308/14, οι επιχειρήσεις οι οποίες υπόκεινται σε ενοποίηση είναι οι εξής:

1. Η μητρική επιχείρηση, η οποία διέπεται από το ελληνικό δίκαιο, και όλες οι θυγατρικές της επιχειρήσεις, καθώς και οι θυγατρικές των θυγατρικών της (ανεξάρτητα από την έδρα των θυγατρικών επιχειρήσεων). Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η μητρική επιχείρηση, ή μία ή περισσότερες από τις θυγατρικές της επιχειρήσεις, να έχει ή να έχουν αντίστοιχα, την νομική μορφή της Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ε.Ε. κατά μετοχές και Ι.Κ.Ε⁴⁴.
2. Κάθε επιχείρηση, η οποία διέπεται από το ελληνικό δίκαιο, δεδομένου ότι: α) η συγκεκριμένη επιχείρηση, καθώς και μία ή περισσότερες επιχειρήσεις δίχως να έχουν σχέση μητρικής - θυγατρικής, βάσει ειδικής σύμβασης ή διάταξης τους καταστατικού τους, έχουν τεθεί υπό ενιαία διεύθυνση και β) τα διοικητικά συμβούλια των συγκεκριμένων επιχειρήσεων κατά πλειοψηφία

⁴⁴ Δηλαδή, οι επιχειρήσεις ενός κάθετου ομίλου.

απαρτίζονται από τα ίδια πρόσωπα και ασκούν τα καθήκοντά τους κατά τη διάρκεια της διαχειριστικής χρήσης και μέχρι την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Επίσης, μία ή περισσότερες από τις παραπάνω επιχειρήσεις πρέπει να έχει ή να έχουν αντίστοιχα, την νομική μορφή της Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ε.Ε. κατά μετοχές και Ι.Κ.Ε⁴⁵.

3. Κάθε άλλη επιχείρηση η οποία επιλέγει ή είναι υποχρεωμένη από άλλη νομοθεσία να συντάσσει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Όλες οι ανωτέρω επιχειρήσεις, οι οποίες υπόκεινται σε ενοποίηση, οφείλουν να παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες στη μητρική επιχείρηση, η οποία είναι υποχρεωμένη, με την σειρά της, να προβαίνει σε διαδικασία κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων (Λουμιώτης, 2015).

5.3 Υποχρέωση επιχειρήσεων για την κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Επισημαίνεται ότι, βάσει της παραγράφου 3 του άρθρου 31 του Ν. 4308/14, οι όμιλοι εταιρειών, για την υπαγωγή ή μη σε ενοποίηση, κατατάσσονται σε κατηγορίες λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθός τους (μικροί, μεσαίοι και μεγάλοι). Το μέγεθος αυτό προσδιορίζεται κατά την ημερομηνία ισολογισμού της μητρικής επιχείρησης, με βάσει τα ακόλουθα κριτήρια, τα οποία λαμβάνονται μετά τον συμψηφισμό του λογαριασμού «Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις» και των σχετικών απαλείψεων των διεταιρικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων: α) Σύνολο ενεργητικού, β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών και γ) Μέσος όρος απασχολουμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου.

Μικροί Όμιλοι

Δεν υπερβαίνουν τα όρια δύο τουλάχιστον εκ των τριών κριτηρίων:

α) Σύνολο ενεργητικού	€	4.000.000
β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών	€	8.000.000
γ) Μέσος όρος απασχολουμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου	Άτομα	50

⁴⁵ Δηλαδή, οι επιχειρήσεις ενός οριζόντιου ομίλου.

Μεσαίοι Όμιλοι

Δεν υπερβαίνουν τα όρια δύο τουλάχιστον εκ των τριών κριτηρίων:

α) Σύνολο ενεργητικού	€	20.000.000
β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών	€	40.000.000
γ) Μέσος όρος απασχολουμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου	Άτομα	250

Μεγάλοι Όμιλοι

Υπερβαίνουν τα όρια δύο τουλάχιστον εκ των τριών κριτηρίων:

α) Σύνολο ενεργητικού	€	4.000.000
β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών	€	8.000.000
γ) Μέσος όρος απασχολουμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου	Άτομα	50

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, βάσει του Ν. 4308/14, όταν ένας όμιλος εταιρειών, κατά την ημερομηνία ισολογισμού της μητρικής επιχείρησης, υπερβαίνει ή παύει να υπερβαίνει τα όρια δύο εκ των τριών προαναφερόμενων κριτηρίων, για δύο διαδοχικές περιόδους, τότε η αλλαγή κατηγορίας μεγέθους πραγματοποιείται από την περίοδο η οποία έπεται των δύο εν λόγω διαδοχικών περιόδων.

Σύμφωνα με τον Ν. 4308/14, οι επιχειρήσεις οι οποίες υποχρεούνται να καταρτίζουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις είναι οι εξής:

1. Η μητρική επιχείρηση ενός κάθετου ομίλου εταιριών.
2. Η μεγαλύτερη από τις επιχειρήσεις⁴⁶ οι οποίες έχουν τεθεί υπό ενιαία διεύθυνση ή των οποίων τα διοικητικά ή διαχειριστικά όργανα, κατά πλειοψηφία, απαρτίζονται από τα ίδια πρόσωπα (δηλαδή η μεγαλύτερη επιχείρηση ενός οριζόντιου ομίλου).

⁴⁶ Με κριτήριο το σύνολο του ενεργητικού.

Για να είναι υποχρεωμένες οι ανωτέρω επιχειρήσεις να καταρτίζουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, βάσει του Ν. 4308/14, πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τα εξής:

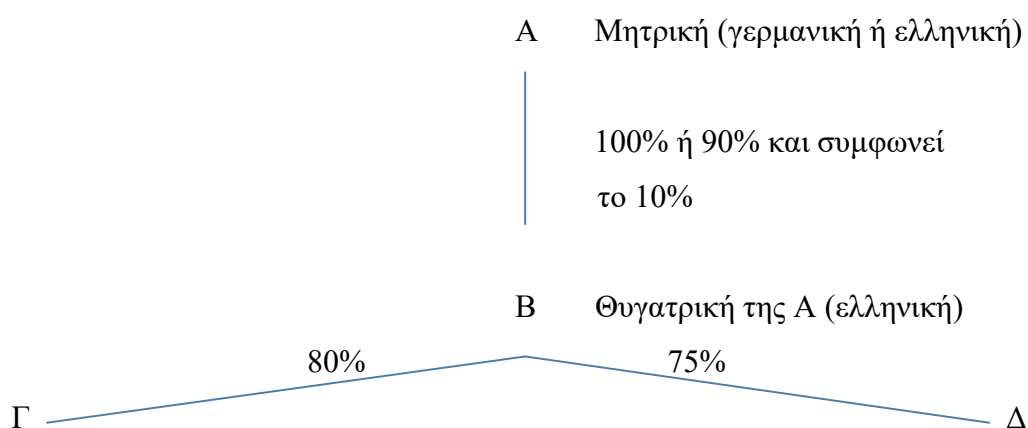
1. Η μητρική επιχείρηση να διέπεται από το ελληνικό δίκαιο.
2. Η μητρική επιχείρηση ή μία ή περισσότερες από τις θυγατρικές της επιχειρήσεις να έχει ή να έχουν αντίστοιχα, τη μορφή της Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ε.Ε. κατά μετοχές και Ι.Κ.Ε.
3. Η μητρική επιχείρηση και οι θυγατρικές της να συγκροτούν μεγάλο όμιλο εταιριών κατά την έννοια της παραγράφου 3 του άρθρου 31 του Ν. 4308/14.

5.4 Απαλλαγή επιχειρήσεων από την υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Βάσει του άρθρου 33 του Ν. 4308/14, η μητρική επιχείρηση απαλλάσσεται από την υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων όταν ισχύουν τα εξής:

1. Συγκροτεί μικρό ή μεσαίο όμιλο εταιριών και, ταυτοχρόνως, δεν υπάρχει εταιρεία δημοσίου συμφέροντος.
2. Διέπεται από το ελληνικό δίκαιο και είναι θυγατρική άλλης μητρικής επιχείρησης, η οποία διέπεται από το δίκαιο κράτους - μέλους της Ε.Ε.

Παράδειγμα⁴⁷:

⁴⁷ Λουμιώτης, 2015.

Η συγκεκριμένη απαλλαγή παρέχεται εάν και μόνον εάν συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες τέσσερις προϋποθέσεις:

1. Η επιχείρηση Β καθώς και οι θυγατρικές της επιχειρήσεις, Γ και Δ, ενοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης Α.
 2. Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης Α έχουν συνταχθεί βάσει των Δ.Π.Χ.Α. ή της οδηγίας 2013/34/ΕΕ. Στο προσάρτημα των ετήσιων ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης Β περιλαμβάνονται οι προβλεπόμενες πληροφορίες.
 3. Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης Α υπόκεινται σε έλεγχο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους - μέλους της Ε.Ε. Τα στοιχεία, τα οποία θα προκύψουν, μαζί με την έκθεση ελέγχου υποβάλλονται σε δημοσιότητα, αφού μεταφραστούν στην ελληνική γλώσσα.
 4. Το προσάρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης Β περιλαμβάνει τις προβλεπόμενες πληροφορίες⁴⁸. Οι μετοχές στην απαλλασσόμενη, οι οποίες κατέχονται από μέλη του διοικητικού συμβουλίου, βάσει νομικής δέσμευσης ή βάσει καταστατικού, δε λαμβάνονται υπόψη για τον σκοπό της απαλλαγής. Επίσης, όταν οι μετοχές της επιχείρησης Β είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών η συγκεκριμένη απαλλαγή δεν ισχύει.
3. Διέπεται από το ελληνικό δίκαιο αλλά είναι θυγατρική άλλης μητρικής επιχείρησης, η οποία δε διέπεται από το δίκαιο κράτους - μέλους της Ε.Ε.

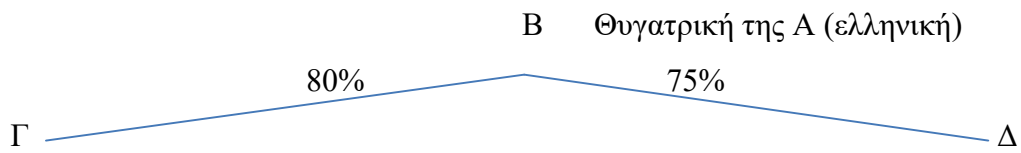
Παράδειγμα⁴⁹:

A Μητρική (αμερικανική)

|

⁴⁸ Με τον όρο προβλεπόμενες πληροφορίες νοούνται η επωνυμία και η έδρα της μητρικής επιχείρησης, η απαλλαγή από την υποχρέωση σύνταξης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων κ.λπ.

⁴⁹ Λουμιώτης, 2015.

Η συγκεκριμένη απαλλαγή παρέχεται εάν και μόνο εάν συντρέχουν σωρευτικά οι ανωτέρω τέσσερις προϋποθέσεις (της περίπτωσης 2.) με τη διαφορά ότι οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της μητρικής επιχείρησης Α έχουν συνταχθεί βάσει των Δ.Π.Χ.Α. ή της οδηγίας 2013/34/ΕΕ κατά τρόπο ισοδύναμο.

4. Έχει μόνο θυγατρικές οι οποίες, τόσο ατομικά όσο και συλλογικά, είναι απουσιώδεις ή και όλες οι θυγατρικές, βάσει της παραγράφου 6 του άρθρου 3 του Ν. 4308/14, μπορούν να εξαιρεθούν από την υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

5.5 Απαλλασσόμενες επιχειρήσεις από την ενοποίηση

Σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 33 του Ν. 4308/14, μία επιχείρηση δεν είναι αναγκαίο να συμπεριληφθεί στην ενοποίηση όταν πληρείται μία τουλάχιστον εκ των τριών κατωτέρω προϋποθέσεων:

1. Οι μετοχές της δυνάμει απαλλασσόμενης επιχείρησης κατέχονται αποκλειστικά με σκοπό τη μεταγενέστερη διάθεσή τους.
2. Σε εξαιρετικά σπάνια περιπτώσεις κατά τις οποίες οι απαραίτητες πληροφορίες της δυνάμει απαλλασσόμενης επιχείρησης δε μπορούν να αποκτηθούν για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων χωρίς υπερβολική καθυστέρηση ή δυσανάλογα έξοδα.
3. Αυστηροί μακροπρόθεσμοι περιορισμοί παρεμποδίζουν σημαντικά το δικαίωμα άσκησης της μητρικής επιχείρησης στα περιουσιακά στοιχεία ή τη διοίκηση της δυνάμει απαλλασσόμενης επιχείρησης και την άσκηση ενοποιημένης διοίκησης της δυνάμει απαλλασσόμενης επιχείρησης όταν αυτό προβλέπεται σε σχετική σύμβαση ή το καταστατικό της.

5.6 Ακολουθούμενες διαδικασίες για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Οι ακολουθούμενες διαδικασίες, κατά τον Ν. 4308/14, για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων είναι οι εξής⁵⁰:

Προκαταρκτικό στάδιο

Σε αυτό το στάδιο πραγματοποιείται:

1. Ο καθορισμός των θυγατρικών επιχειρήσεων, οι οποίες πρέπει να απεικονιστούν με τη μέθοδο της Ολικής Ενοποίησης, και των συγγενών επιχειρήσεων ή των κοινοπραξιών, οι οποίες πρέπει να ενοποιηθούν με τη μέθοδο της Καθαρής Θέσης.
2. Η προετοιμασία των ειδικών πινάκων ενοποίησης⁵¹ και η αποστολή τους στις ενοποιημένες οικονομικές οντότητες.
3. Η λήψη, σε προκαθορισμένη ημερομηνία, των ειδικών πινάκων ενοποίησης, ούτως ώστε να διευκολύνεται η έγκαιρη κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.
4. Η Διερεύνηση των ειδικών πινάκων ενοποίησης από του αρμόδιους της μητρικής επιχείρησης η οποία έχει ως σκοπό την επαλήθευση των κονδυλίων των ανωτέρω πινάκων με τα αντίστοιχα κονδύλια των οικονομικών τους καταστάσεων και την συμφωνία των κονδυλίων των διεταιρικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων και των διεταιρικών εσόδων και εξόδων, που αναφέρονται στους ανωτέρω πίνακες, με τα αντίστοιχα κονδύλια της μητρικής επιχείρησης και των θυγατρικών της.
5. Η συνάθροιση των λογαριασμών του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως όλων των ενοποιούμενων επιχειρήσεων.

Προσδιορισμός του ποσοστού συμμετοχής του ομίλου στις ενοποιούμενες επιχειρήσεις

⁵⁰ Ν.4308/14, άρθρα 31-36.

⁵¹ Ορισμένα από τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνουν οι ειδικοί πίνακες ενοποίησης είναι: πληροφορίες αναφορικά με το μετοχικό κεφάλαιο, πληροφορίες σχετικά με τους μετόχους των θυγατρικών επιχειρήσεων, πληροφορίες αναφορικά με τις συμμετοχές των θυγατρικών επιχειρήσεων στις υπόλοιπες επιχειρήσεις του ομίλου, ανάλυση του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως των ενοποιούμενων θυγατρικών επιχειρήσεων (βάσει των λογαριασμών της μητρικής επιχείρησης, ώστε να διευκολυνθεί η ενοποίησή τους), το κόστος κτήσης κάθε συμμετοχής σε ενοποιούμενη θυγατρική επιχείρηση, συγγενή ή κοινοπραξία κ.λπ.

Αποτελεί από τις πλέον σημαντικές εργασίες, κατά τη διαδικασία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, δεδομένου ότι, βάσει του ποσοστού αυτού, πραγματοποιείται, εκτός των άλλων, και ο συμψηφισμός της αξίας κτήσης των συμμετοχών με την αντίστοιχη λογιστική καθαρή τους αξία. Επίσης, με τον προσδιορισμό αυτόν, καθορίζεται και η μη ελέγχουσα συμμετοχή, δηλαδή το ποσοστό τρίτων, επί της καθαρής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης των ενοποιούμενων θυγατρικών επιχειρήσεων. Σε περίπτωση αμοιβαίων συμμετοχών, ο προσδιορισμός του ποσοστού συμμετοχής του ομίλου στις ενοποιούμενες επιχειρήσεις πραγματοποιείται με τη λύση συστήματος εξισώσεων.

Αντιμετώπιση των διεταιρικών μερισμάτων

Αφορά την άθροιση (είτε με κάθετη παράθεση είτε με την εφαρμογή ειδικού μηχανογραφικού προγράμματος) των επί μέρους κονδυλίων των λογαριασμών των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

Σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων πριν τις εγγραφές ενοποίησης

Η προτεινόμενη, από το Διοικητικό Συμβούλιο των επιχειρήσεων, διανομή μερίσματος, λαμβάνοντας υπόψη τον Ν. 4308/14, ούτε καταχωρείται στα λογιστικά βιβλία των επιχειρήσεων ούτε εμφανίζεται στις ετήσιες οικονομικές τους καταστάσεις. Η συγκεκριμένη υποχρέωση εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις έπειτα από τη λήψη της σχετικής απόφασης από τη Γενική Συνέλευση. Αναφορικά με τη διανομή μερίσματος της μητρικής προς τους μετόχους της, διευκρινίζεται ότι, αποτελεί πραγματική εκροή διαθεσίμων για τον όμιλο. Άρα, η σχετική υποχρέωση, σε αυτούς, μετά την προαναφερόμενη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, πρέπει να εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και συγκεκριμένα στο λογαριασμό «Μερίσματα πληρωτέα». Ωστόσο, δεν αποτελεί για τον όμιλο πραγματική εκροή διαθεσίμων η διανομή μερίσματος των λοιπών ενοποιούμενων επιχειρήσεων, κατά το ποσοστό του ομίλου σε αυτές. Συνεπώς, η σχετική υποχρέωση δεν πρέπει να εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Απάλειψη των διεταιρικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων

Οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις μεταξύ των οικονομικών οντοτήτων, οι οποίες περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, απαλείφονται από τους λογαριασμούς των ενοποιημένων ισολογισμών. Διευκρινίζεται ότι:

1. Οι απαιτήσεις της μητρικής επιχείρησης κατά της θυγατρικής αποτελούν υποχρεώσεις της θυγατρικής προς τη μητρική (και αντιστρόφως). Ομοίως και για τις υποχρεώσεις.
2. Δεδομένου ότι, οι ενοποιούμενες επιχειρήσεις, υπό το πρίσμα της ενοποίησης, αποτελούν μία οικονομική οντότητα, οι αμοιβαίες απαιτήσεις και υποχρεώσεις πρέπει να απαλείφονται. Η μόνη περίπτωση κατά την οποία επιτρέπεται να μη γίνει απόλειψη απαιτήσεων και υποχρεώσεων είναι όταν οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις αφορούν ασήμαντα ποσά.

Απόλειψη των διεταιρικών εσόδων και εξόδων

Τα έσοδα και τα έξοδα, τα οποία προέρχονται από συναλλαγές μεταξύ των οικονομικών οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, απαλείφονται από τους λογαριασμούς των ενοποιημένων αποτελεσμάτων χρήσεως. Επισημαίνεται ότι:

1. Τα έσοδα της μητρικής, τα οποία προέρχονται από τη θυγατρική, είναι έξοδα για τη θυγατρική (και αντιστρόφως).
2. Τα έξοδα της μητρικής, τα οποία προέρχονται από τη θυγατρική, είναι έσοδα για τη θυγατρική (και αντιστρόφως).
3. Δεδομένου ότι, οι ενοποιούμενες επιχειρήσεις, υπό το πρίσμα της ενοποίησης, αποτελούν μία οικονομική οντότητα, τα αμοιβαία έσοδα και έξοδα πρέπει να απαλείφονται.

Απόλειψη των διεταιρικών κερδών ή ζημιών (αποτελεσμάτων)

Τυχόν κέρδη και ζημίες τα οποία προκύπτουν από συναλλαγές μεταξύ των οικονομικών οντοτήτων, που περιλαμβάνονται στη διαδικασία της ενοποίησης, και εμπεριέχονται στη λογιστική αξία των στοιχείων του ενεργητικού, απαλείφονται από τους λογαριασμούς του ενοποιημένου ισολογισμού και των ενοποιημένων αποτελεσμάτων χρήσεων⁵². Διευκρινίζεται ότι:

1. Παραεκκλίσεις από την παραπάνω διάταξη είναι επιτρεπτές αν και μόνο αν οι σχετικές συναλλαγές έχουν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τις συνήθειες συνθήκες της αγοράς και η απόλειψη ή των κερδών ή των ζημιών θα

⁵² Ν.4308/14, άρθρο 34.

συνεπαγόταν δυσανάλογα κέρδη. Πρέπει να σημειωθεί ότι, οι συγκεκριμένες παρεκκλίσεις πρέπει να σχολιάζονται στο ενοποιημένο προσάρτημα.

2. Παρεκκλίσεις από την ανωτέρω διάταξη είναι επιτρεπτές αν και μόνο αν τα σχετικά ποσά είναι ασήμαντα. Επίσης, ομοίως με τη διευκρίνιση 7.1, οι παρεκκλίσεις πρέπει να σχολιάζονται στο ενοποιημένο προσάρτημα.
3. Η απόλειψη των διαιτητικών κερδών ή ζημιών βασίζεται στην αρχή ότι ο όμιλος των ενοποιούμενων οικονομικών οντοτήτων δε μπορεί να δημιουργεί κέρδη συναλλασσόμενος με τον εαυτό του.
4. Συνήθως, διαιτητικά κέρδη ή ζημίες προκύπτουν από πωλήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων και αποθεμάτων.

Την απόλειψη των διαιτητικών αποτελεσμάτων θα διαχωριστεί στις ακόλουθες δύο κατηγορίες:

Απόλειψη των διαιτητικών κερδών ή ζημιών (αποτελεσμάτων) από πωλήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων:

Στην προκειμένη περίπτωση, το τυχόν αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία), το οποίο προκύπτει από την πώληση αυτή, εμφανίζεται σε λογαριασμό των αποτελεσμάτων της πωλήτριας επιχείρησης. Δεδομένου ότι ο όμιλος δεν νοείται να διενεργεί πωλήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων στον εαυτό του, το ανωτέρω αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία), σε επίπεδο ομίλου, θεωρείται ως μη πραγματοποιηθέν. Συνεπώς, κατά τη διαδικασία της ενοποίησης, πρέπει να γίνεται απόλειψη του αποτελέσματος καθώς και υπολογισμός της αναλογίας τρίτων στα κέρδη από την πώληση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων.

Απόλειψη των διαιτητικών κερδών ή ζημιών (αποτελεσμάτων) από πωλήσεις αποθεμάτων:

Όταν τα αποθέματα, στο τέλος της κλειόμενης χρήσης, έχουν πωληθεί εξ ολοκλήρου σε τρίτους, τότε τα διαιτητικά κέρδη ή ζημίες (αποτελέσματα) έχει πραγματοποιηθεί και δε γίνεται εγγραφή απόλειψής του. Αυτό που αντιλογίζεται μόνο είναι η εγγραφή της διαιτητικής πώλησης ώστε να μη φαίνεται διογκωμένο το κόστος πωλήσεων και ο κύκλος εργασιών.

Απεναντίας, όταν τα αποθέματα, στο τέλος της κλειόμενης χρήσης, παραμένουν ή εξ' ολοκλήρου ή κατά ένα μέρος απούλητα, τότε τα διαιτητικά

αποτελέσματα δεν έχουν πραγματοποιηθεί για τον όμιλο κατά το μέρος που τα συγκεκριμένα αποθέματα, στο τέλος της κλειόμενης χρήσης, παρέμεναν απούλητα.

Συμψηφισμός του λογαριασμού «Συμμετοχές σε Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις»

Προσδιορισμός της ημερομηνίας συμψηφισμού

Ο συμψηφισμός της αξίας κτήσης των συμμετοχών σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, με την αντίστοιχη λογιστική καθαρή θέση της, πρέπει να πραγματοποιείται βάσει των αντίστοιχων αξιών οι οποίες υπάρχουν κατά την ημερομηνία κτήσης των συμμετοχών. Το ίδιο ισχύει και για τις τμηματικές αποκτήσεις των συμμετοχών σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 34, δεδομένου ότι ορισμένες συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις έχουν αποκτηθεί πιο πριν από την ημερομηνία υπαγωγής τους σε ενοποίηση, ο συμψηφισμός πραγματοποιείται με τις αντίστοιχες αξίες οι οποίες υφίστανται κατά την ημερομηνία που οι επιχειρήσεις περιλαμβάνονται για πρώτη φορά στην ενοποίηση.

Προσδιορισμός των αξιών προς συμψηφισμό

Οι αξίες οι οποίες συμψηφίζονται είναι η αξία κτήσης κάθε συμμετοχής σε ενοποιούμενες θυγατρικές επιχειρήσεις, η οποία εμφανίζεται στον λογαριασμό «Συμμετοχές σε Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις» των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, της μητρικής και των υπολοίπων ενοποιούμενων θυγατρικών επιχειρήσεων, με την αντίστοιχη λογιστική αξία της συμμετοχής, η οποία εμφανίζεται στην αρχή της χρήσης στις οικονομικές καταστάσεις, βάσει της οποίας περιλαμβάνονται στην ενοποίηση για πρώτη φορά.

Προσδιορισμός των «Διαφορών Συμψηφισμού»

Οι διαφορές συμψηφισμού προκύπτουν έπειτα από σύγκριση της αξίας κτήσης της συμμετοχής η οποία αντιστοιχεί στη μητρική επιχείρηση βάσει του κατεχόμενου ποσοστού της. Όταν η αξία κτήσης της συμμετοχής ισούται με την αντίστοιχη λογιστική καθαρή θέση, τότε υπάρχει μηδενική διαφορά συμψηφισμού. Στην περίπτωση που η αξία κτήσης της συμμετοχής είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη λογιστική καθαρή θέση, τότε υπάρχει θετική διαφορά συμψηφισμού. Δηλαδή, υπάρχει υπεραξία. Τέλος, όταν η αξία κτήσης της συμμετοχής είναι

μικρότερη από την αντίστοιχη λογιστική καθαρή θέση, τότε υπάρχει αρνητική διαφορά συμψηφισμού. Δηλαδή, υπάρχει κέρδος. Εν ολίγοις, με τον όρο «Διαφορά Συμψηφισμού» νοείται η διαφορά μεταξύ της αξίας κτήσης της συμμετοχής και της αντίστοιχης λογιστικής καθαρής της αξίας, η οποία υπάρχει κατά την ημερομηνία του αρχικού συμψηφισμού.

Λογιστική αντιμετώπιση των θετικών διαφορών συμψηφισμού

Η θετική διαφορά απευθείας καταχωρείται στα πάγια στοιχεία του ενοποιημένου ισολογισμού. Οι εύλογες αξίες των πάγιων στοιχείων είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες λογιστικές αξίες τους. Κατά την περίπτωση αυτήν, πραγματοποιείται διενέργεια αποσβέσεων και επί των συγκεκριμένων διαφορών με τους αντίστοιχους συντελεστές αποσβέσεων των πάγιων αυτών στοιχείων. Το υπόλοιπο της διαφοράς θεωρείται υπεραξία. Η θετική διαφορά της υπεραξίας εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό ως περιουσιακό στοιχείο. Σε περίπτωση που έχει απεριόριστη ωφέλιμη οικονομική ζωή δεν υπόκειται σε απόσβεση. Ωστόσο, υπόκειται σε ετήσιο έλεγχο απομείωσης της αξίας της. Απεναντίας, σε περίπτωση που η ωφέλιμη οικονομική ζωή της υπεραξίας δεν είναι εφικτό να προσδιοριστεί αξιόπιστα, τότε υπόκειται σε δεκαετή απόσβεση.

Λογιστική αντιμετώπιση των αρνητικών διαφορών συμψηφισμού

Η αρνητική διαφορά απευθείας καταχωρείται στα στοιχεία του ενοποιημένου ισολογισμού. Οι εύλογες αξίες των στοιχείων είναι μικρότερες από τις αντίστοιχες λογιστικές αξίες τους. Επίσης, το υπόλοιπο της διαφοράς μεταφέρεται στα αποτελέσματα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων άμεσα. Κατά την περίπτωση που ο έλεγχος της μητρικής και της θυγατρικής επιχείρησης πραγματοποιείται, πριν και μετά από την ενοποίηση, από το ίδιο μέρος και δεδομένου ότι ο έλεγχος δεν είναι προσωρινός, τότε η διαφορά που ανακύπτει από τον ανωτέρω συμψηφισμό της αξίας κτήσης της συμμετοχής με την αντίστοιχη λογιστική της αξία καταχωρείται στα αποτελέσματα εις νέον του ενοποιημένου ισολογισμού.

Συμψηφισμός του λογαριασμού «Συμμετοχές σε Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις» κατά τις επόμενες χρήσεις

Οι διαφορές συμψηφισμού οι οποίες προκύπτουν κατά την πρώτη ενοποίηση η δεν πρέπει να μεταβάλλονται από χρήση σε χρήση. Εξαιρέση αποτελεί η περίπτωση

μεταβολής, δηλαδή η περίπτωση αύξησης ή μείωσης, του ποσοστού συμμετοχής του ομίλου στις ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες. Άρα, οι εγγραφές συμφηφισμού είναι ίδιες για κάθε επόμενη χρήση, εκτός κι αν μεταβληθεί το ποσοστό συμμετοχής του ομίλου στις ενοποιούμενες θυγατρικές επιχειρήσεις.

5.7 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω, οι επιχειρήσεις οι οποίες υπόκεινται σε ενοποίηση κατά τα Ε.Λ.Π. (Ν. 4308/14) είναι: α) η μητρική επιχείρηση, η οποία διέπεται από το ελληνικό δίκαιο, και όλες οι θυγατρικές της, καθώς και οι θυγατρικές των θυγατρικών της (ανεξάρτητα από την έδρα των θυγατρικών επιχειρήσεων), β) κάθε επιχείρηση, η οποία διέπεται από το ελληνικό δίκαιο, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση, καθώς και μία ή περισσότερες επιχειρήσεις δίχως να έχουν σχέση μητρικής - θυγατρικής, βάσει ειδικής σύμβασης ή διάταξης τους καταστατικού τους, έχουν τεθεί υπό ενιαία διεύθυνση και τα διοικητικά συμβούλια των συγκεκριμένων επιχειρήσεων κατά πλειοψηφία απαρτίζονται από τα ίδια πρόσωπα και ασκούν τα καθήκοντά τους κατά τη διάρκεια της διαχειριστικής χρήσης και μέχρι την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και γ) κάθε άλλη επιχείρηση η οποία επιλέγει ή είναι υποχρεωμένη από άλλη νομοθεσία να συντάσσει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Στην συνέχεια, καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις οι οποίες είτε υποχρεώνουν τις επιχειρήσεις να προβαίνουν σε διαδικασία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων είτε τις απαλλάσσουν από την ανωτέρω υποχρέωση. Όσον αφορά τις απαλλασσόμενες από την ενοποίηση επιχειρήσεις θα πρέπει να ισχύουν τα εξής: α) οι μετοχές της δυνάμει απαλλασσόμενης επιχείρησης κατέχονται αποκλειστικά με σκοπό τη μεταγενέστερη διάθεσή τους, β) σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι απαραίτητες πληροφορίες της δυνάμει απαλλασσόμενης επιχείρησης δε μπορούν να αποκτηθούν για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων χωρίς υπερβολική καθυστέρηση ή δυσανάλογα έξοδα και γ) αυστηροί μακροπρόθεσμοι περιορισμοί παρεμποδίζουν το δικαίωμα άσκησης της μητρικής επιχείρησης στα περιουσιακά στοιχεία ή τη διοίκηση της δυνάμει απαλλασσόμενης επιχείρησης και την άσκηση ενοποιημένης διοίκησης της δυνάμει απαλλασσόμενης επιχείρησης όταν αυτό προβλέπεται σε σχετική σύμβαση ή το καταστατικό της. Τέλος, σημειώθηκαν οι ακολουθούμενες διαδικασίες

οι οποίες πρέπει να ακολουθηθούν για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων κατά τον Ν. 4308/14. Αυτές είναι οι ακόλουθες: α) Προκαταρκτικό στάδιο, β) Προσδιορισμός του ποσοστού συμμετοχής στις ενοποιούμενες οικονομικές καταστάσεις, γ) Αντιμετώπιση των διεταιρικών μερισμάτων, δ) Σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων πριν τις εγγραφές ενοποίησης, ε) Απάλειψη διεταιρικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων, εσόδων και εξόδων, κερδών ή ζημιών (αποτελεσμάτων) και στ) Συμψηφισμός του λογαριασμού συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

6.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί μία εμπειρική διερεύνηση, με τη χρήση ποιοτικών μεταβλητών, αναφορικά με τις ομοιότητες και τις διαφορές που παρουσιάζονται μεταξύ των διεθνών (Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α) και των ελληνικών (Ν. 4308/14) λογιστικών προτύπων κατά τη διαδικασία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Δεδομένου ότι η διαδικασία σύγκλισης των ανωτέρω προτύπων έχει γίνει ένα από τα πιο προκλητικά ζητήματα για τους ερευνητές, τους επαγγελματίες και τις αντίστοιχες ρυθμιστικές αρχές, θα αναλυθεί διεξοδικά το συγκεκριμένο θέμα. Συμπερασματικά, λαμβάνοντας υπόψη μόνον τον παράγοντα της ενοποίησης, κύριος σκοπός της έρευνας είναι να καθορίσει το επίπεδο σύγκλισης μεταξύ των δύο πιο αντιπροσωπευτικών συνόλων λογιστικών προτύπων, τα οποία εφαρμόζονται, ως επί το πλείστον, σε οικονομικές οντότητες του ιδιωτικού τομέα.

6.2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση Προγενέστερων Ερευνών

Η διαδικασία σύγκλισης των λογιστικών προτύπων είναι ένα θέμα δύσκολο και πολυσυζητημένο παγκοσμίως (Cirstea και Baltariu, 2014). Υπάρχει, ως επί το πλείστον, σε μελέτες της διεθνούς βιβλιογραφίας, οι οποίες εξετάζουν το θέμα σύγκλισης μεταξύ των USGAAP και των IAS/IFRS ή, ειδικότερα, το θέμα αφομοίωσης των δύο λογιστικών συστημάτων μέσω μίας σταδιακής διαδικασίας, της οποίας στόχος είναι η δημιουργία μίας σειράς αποδεκτών λογιστικών και χρηματοοικονομικών εκθέσεων που πρόκειται να χρησιμοποιούνται μελλοντικά από όλες τις υφιστάμενες κεφαλαιαγορές παγκοσμίως (Choi, Frost και Meek, 2002). Άλλες έρευνες επικεντρώθηκαν στην αλληλεπίδραση μεταξύ των διεθνών λογιστικών προτύπων (IAS/IFRS), που εκδόθηκαν από το IASB, και των αμερικανικών λογιστικών προτύπων, που εκδόθηκαν από το FASB (Zeff, 2007). Μία πληθώρα μελετών, διερεύνησαν τη διεθνή λογιστική εναρμόνιση και τυποποίηση σε δύο διαφορετικούς πυλώνες (Van der Tas, 1988). Ο πρώτος πυλώνας επικεντρώθηκε στη λογιστική πρακτική («de facto») και ο δεύτερος στη λογιστική εναρμόνιση των προτύπων («de jure»). Συνεπώς, βάσει των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν στις

προαναφερόμενες έρευνες, οι εμπειρικές διερευνήσεις είναι εφικτό να ταξινομηθούν σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει αυτές που παρουσιάζουν μεθόδους βασισμένες σε περιγραφικά στοιχεία. Στην συγκεκριμένη κατηγορία, η ανάλυση περιλαμβάνει τον προσδιορισμό του αριθμού ή του ποσοστού στο δείγμα που αναλύθηκε σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια που εξετάστηκαν. Η δεύτερη περιλαμβάνει αυτές που παρουσιάζουν μεθόδους βασισμένες στον συσχετισμό ή μη των στοιχείων του δείγματος που εξετάστηκε. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σε αυτήν την κατηγορία υπάρχουν μελέτες οι οποίες στηρίχτηκαν στην στατιστική έννοια της απόστασης (π.χ. «Ευκλείδεια Απόσταση⁵³» και «Mahalanobis Απόσταση⁵⁴») καθώς και μελέτες οι οποίες βασίστηκαν στους συντελεστές συσχέτισης (π.χ. «Συντελεστής Συσχέτισης του Spearman⁵⁵» και «Συντελεστής Συσχέτισης του Pearson⁵⁶») καθώς και του δείκτη (π.χ. «Δείκτης Jaccard⁵⁷»).

6.3 Μεθοδολογία Έρευνας

Η ανάλυσή μας σχετικά με τις ομοιότητες και τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των ελληνικών και διεθνών λογιστικών προτύπων επιτυγχάνεται μέσω ενός συνόλου στοιχείων, όπως: «Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης», «Ημερομηνίες Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων» και «Γνωστοποιήσεις».

Τα ανωτέρω στοιχεία, θα αναλυθούν περαιτέρω σε επιμέρους στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα:

Α/Α	Στοιχείο Ανάλυσης: «Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές	Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α	Ε.Λ.Π.
-----	--	--------------------------	--------

⁵³ Fontes, Rodrigues και Craig, 2005.

⁵⁴ Rahman, Perera και Tower, 1996.

⁵⁵ Fontes, Rodrigues και Craig, 2005.

⁵⁶ Ding, Hope, Jeanjean και Stolwy, 2007.

⁵⁷ Fontes, Rodrigues και Craig, 2005.

	Ενοποίησης»		
1	Ολική Ενοποίηση.	1	1
2	Αναλογική Ενοποίηση και από Κοινού Ελεγχόμενες Οικονομικές Οντότητες.	0	1
3	Αναλογική Ενοποίηση και Σχήματα υπό Κοινό Έλεγχο.	0	0
4	Μέθοδος της Καθαρής Θέσης και Σχήματα υπό Κοινό Έλεγχο.	1	0
5	Μέθοδος της Καθαρής Θέσης και Συγγενείς Επιχειρήσεις ή Κοινοπραξίες.	1	1
6	Αρχή Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων βάσει των Διατάξεων του Εφαρμοστέου Λογιστικού Πλαισίου.	1	1
7	Αρχή Διάρθρωσης των Ενοποιημένων Οικονομικών	0	1

	Καταστάσεων κατά Τρόπο Παρόμοιο με τη Διάρθρωση των Ετήσιων Οικονομικών Καταστάσεων της Μητρικής Επιχείρησης.		
8	Αρχή της Σαφήνειας.	0	1
9	Αρχή της Πραγματικής Εικόνας.	0	1

Πίνακας 1: Στοιχείο Ανάλυσης: «Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης»

A/A	Στοιχείο Ανάλυσης: «Ημερομηνίες Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων»	Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α	Ε.Λ.Π.
1	Καταρτίζονται την ίδια ημερομηνία που καταρτίζονται και οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της	1	1

	μητρικής επιχείρησης.		
2	Σε περίπτωση που η ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού μίας ενοποιούμενης οικονομικής οντότητας διαφέρει τουλάχιστον 3 μήνες από την ημερομηνία κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, τότε η διαδικασία της ενοποίησης γίνεται βάσει των ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων.	1	0
3	Οι ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις της περίπτωσης 2, καταρτίζονται με ημερομηνία αντίστοιχη εκείνης της κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.	1	0

4	<p>Η μητρική επιχείρηση και οι θυγατρικές της χρησιμοποιούν την ίδια ημερομηνία αναφοράς.</p>	1	1
5	<p>Όταν η περίπτωση 4 είναι ανέφικτη, τότε η χρονική διαφορά μεταξύ της ημερομηνίας αναφοράς της μητρικής επιχείρησης και των θυγατρικών της δε μπορεί να υπερβαίνει τους 3 μήνες.</p>	1	1
6	<p>Κατά τις περιπτώσεις 4 και 5, επιβάλλεται να γίνονται εγγραφές προσαρμογής για τις ουσιώδεις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στη χρονική περίοδο μεταξύ των δύο ημερομηνιών.</p>	1	1

Πίνακας 2: Στοιχείο Ανάλυσης: «Ημερομηνίες Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων»

A/A	Στοιχείο Ανάλυσης: «Γνωστοποιήσεις»	Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α	Ε.Λ.Π.
1	Γνωστοποίηση Συμμετοχών σε Θυγατρικές σε Άλλες Οικονομικές Οντότητες.	1	1
2	Γνωστοποίηση Συμμετοχών σε Σχήματα υπό Κοινό Έλεγχο σε Άλλες Οικονομικές Οντότητες.	1	0
3	Γνωστοποίηση Συμμετοχών σε Συγγενείς Επιχειρήσεις σε Άλλες Οικονομικές Οντότητες.	1	1
4	Γνωστοποίηση Συμμετοχών σε μη Ενοποιημένες Δομημένες Οικονομικές Οντότητες σε	1	0

	Άλλες Οικονομικές Οντότητες.		
5	Γνωστοποίηση Συνδεδεμένων Μερών αναφορικά με τις σχέσεις μεταξύ μητρικών και θυγατρικών επιχειρήσεων και μεταξύ συνδεδεμένων μερών όταν υπάρχει έλεγχος ανεξαρτήτως της ύπαρξης συναλλαγών μεταξύ τους.	1	1
6	Γνωστοποίηση της επωνυμίας της μητρικής επιχείρησης, της επωνυμίας των θυγατρικών επιχειρήσεων καθώς και της έδρα των θυγατρικών.	1	1
7	Γνωστοποίηση των μεθόδων οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του ποσού της υπεραξίας.	1	1
8	Γνωστοποίηση των	1	1

	σημαντικών μεταβολών σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.		
--	---	--	--

Πίνακας 3: Στοιχείο Ανάλυσης: «Γνωστοποιήσεις»

Προκειμένου να επιτευχθεί ο προσδιορισμός του βαθμού συγκρισιμότητας, στην παρούσα εμπειρική ανάλυση, θα χρησιμοποιηθούν συντελεστές συσχέτισης για δυαδικά δεδομένα, δηλαδή για δεδομένα τα οποία παίρνουν είτε την τιμή 0 είτε την τιμή 1. Η ληφθείσα τιμή εξαρτάται από την ύπαρξη ενός συγκεκριμένου στοιχείου ή την εκπλήρωση μίας συγκεκριμένης κατάστασης. Σε περίπτωση που το συγκεκριμένο στοιχείο ή η συγκεκριμένη κατάσταση εκπληρώνεται, τότε λαμβάνει την τιμή 1. Απεναντίας, όταν δεν εκπληρώνεται παίρνει την τιμή 0. Οι εμπειρικές τιμές, οι οποίες λαμβάνονται με τη χρήση των συντελεστών συσχέτισης, υπολογίζονται με τη χρήση πινάκων 2×2 , δηλαδή πινάκων με 2 γραμμές και 2 στήλες, οι οποίοι περιέχουν τα ακόλουθα στοιχεία (Cîrstea και Baltariu, 2014):

1. a: αντιπροσωπεύει τον αριθμό των περιπτώσεων με την τιμή 1 και για τις δύο μεταβλητές i και j.
2. b: αντιπροσωπεύει τον αριθμό των περιπτώσεων με την τιμή 1 για τη μεταβλητή j και με την τιμή 0 για τη μεταβλητή i.
3. c: αντιπροσωπεύει τον αριθμό των περιπτώσεων με την τιμή 1 για τη μεταβλητή i και με την τιμή 0 για τη μεταβλητή j.
4. d: αντιπροσωπεύει τον αριθμό των περιπτώσεων με την τιμή 0 και για τις δύο μεταβλητές i και j.
5. a + b + c + d: αντιπροσωπεύει τον συνολικό αριθμό των ανωτέρω περιπτώσεων.

Οι εναλλακτικοί συντελεστές ομοιογένειας, οι οποίοι αξιοποιούνται για την επιβεβαίωση των αποτελεσμάτων, είναι οι εξής (Cîrstea και Baltariu, 2014):

1. «Δείκτης Jaccard» («The Jaccard Similarity Index» ή «The Jaccard Similarity Coefficient»): $S = \frac{a}{a+b+c}$ (1)
2. «Δείκτης Rogers - Tanimoto» («The Rogers and Tanimoto Similarity Measure»): $RT = \frac{a+d}{a+2*b+2*c+d}$ (2)
3. «Δείκτης Dice ή Czekanowski ή Sorensen» («Dice or Czekanowski or Sorensen Similarity Measure»): $DICE = \frac{2*a}{2*a+b+c}$ (3)

Απεναντίας, οι συντελεστές ανομοιογένειας, οι οποίοι αξιοποιούνται για την επιβεβαίωση των αποτελεσμάτων, είναι οι ακόλουθοι (Cîrstea και Baltariu, 2014):

1. «Δείκτης Jaccard» («The Jaccard Dissimilarity Index» ή «The Jaccard Dissimilarity Coefficient»): $D = \frac{b+c}{a+b+c}$ (4)
2. «Δείκτης Lance - Williams» («Lance and Williams Dissimilarity Coefficient»): $LW = \frac{b+c}{2*a+b+c}$ (5)
3. «Ευκλείδεια Απόσταση» («Binary Euclidean Distance»): $BEUCLID = \sqrt{(b + c)}$ (6)

6.4 Αποτελέσματα Έρευνας

Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται για κάθε στοιχείο που περιλαμβάνεται στην ανάλυση. Υπάρχουν δύο ξεχωριστοί πίνακες. Ο ένας παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ομοιογένειας και ο άλλος της ανομοιογένειας.

Σύνολο Στοιχείων	Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α. VS Ε.Λ.Π.		
	S	RT	DICE
Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης	0,375	0,285714	0,545455
Ημερομηνίες	0,666667	0,50	0,80

Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων			
Γνωστοποιήσεις	0,75	0,60	0,857143

Πίνακας 4: Αποτελέσματα μέτρων ομοιογένειας.

Σύνολο Στοιχείων	Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α. VS Ε.Λ.Π.		
	D	LW	BEUCLID
Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης	0,625	0,454545	2,23
Ημερομηνίες Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων	0,333333	0,20	1,41
Γνωστοποιήσεις	0,25	0,10	1,41

Πίνακας 5: Αποτελέσματα μέτρων ανομοιογένειας.

6.5 Συμπεράσματα Έρευνας

Στην παρούσα εμπειρική διερεύνηση λαμβάνοντας υπόψη δύο σημαντικές μεταβλητές, Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α. (μεταβλητή i) καθώς και Ε.Λ.Π. (μεταβλητή j), πραγματοποιήθηκε μία προσπάθεια διερεύνησης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων βάσει ορισμένων κοινών στοιχείων. Τα ανεξάρτητα κοινά στοιχεία, έπειτα από τη διεξοδική ανάλυση, η οποία προηγήθηκε στα ανωτέρω κεφάλαια, των Δ.Π.Χ.Α. 3, Δ.Π.Χ.Α. 10, Δ.Π.Χ.Α. 11, Δ.Π.Χ.Α. 12, Δ.Λ.Π. 28 και των άρθρων 31 -

36 του Ν. 4308/14, επιλέχθηκαν να είναι τα εξής: «Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης», «Ημερομηνίες Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων» και «Γνωστοποιήσεις». Για την επίτευξη του σκοπού της συγκεκριμένης μελέτης, τα προαναφερόμενα στοιχεία έχρηζαν περαιτέρω ανάλυσης (Πίνακας 1, Πίνακας 2 και Πίνακας 3).

Με τη χρήση των δεικτών ομοιογένειας και ανομοιογένειας παρατηρήθηκε ότι στο στοιχείο «Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης» τα αποτελέσματα, σχετικά με τον βαθμό σύγκλισης ή απόκλισης, δείχνουν απόκλιση μεταξύ Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α. καθώς και Ε.Λ.Π. Αναφορικά με το στοιχείο «Ημερομηνίες Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων», δεδομένου ότι τα αποτελέσματα είχαν ως εξής: $S=0,666667$ έναντι $D=0,333333$, $RT=0,50$ έναντι $LW=0,20$ και $DICE=0,80$ έναντι $BEUCLID=1,41$, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι ομοιότητες τυγχάνουν να είναι περισσότερες από τις διαφορές. Τέλος, όσον αφορά το στοιχείο «Γνωστοποιήσεις» καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι μεταξύ των Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α. καθώς και των Ε.Λ.Π. προβλέπεται σημαντικός αριθμός γνωστοποιήσεων τόσο για τη μητρική επιχείρηση όσο και για τις θυγατρικές.

Συμπερασματικά, σημαντικός βαθμός σύγκλισης παρουσιάζεται αρχικά στις «Γνωστοποιήσεις» και στην συνέχεια στις «Ημερομηνίες Κατάρτισης των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων». Τέλος, στο κοινό στοιχείο «Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης» εμφανίζεται απόκλιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα αναπτυσσόμενο φαινόμενο. Είναι μία διαδικασία μακρά, της οποίας η πολυπλοκότητα και η μη αντιστρεψιμότητα αναγνωρίζεται από την συντριπτική πλειοψηφία των χωρών. Η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός ενιαίου και καθολικού πλαισίου χρηματοοικονομικής αναφοράς και πληροφόρησης, το οποίο βασίζεται στα παγκοσμίως αποδεκτά λογιστικά πρότυπα, είναι αδιαμφισβήτητη. Συνεπώς, είναι επιτακτική η ανάγκη διεύρυνσης της λογιστικής εναρμόνισης, τυποποίησης και ομοιομορφίας καθώς και της λογιστικής σύγκλισης. Ένα διεθνώς αναγνωρισμένο λογιστικό θέμα, το οποίο θα πρέπει να προσαρμοστεί στις ανωτέρω αλλαγές, είναι αυτό των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Για τον λόγο αυτόν, στην συγκεκριμένη εργασία επιχειρήθηκε να αναλυθούν τόσο η έννοια όσο και το περιεχόμενο τους υπό το πρίσμα της διεθνούς (Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α.) και της ελληνικής (Ν. 4308/14) νομοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρήθηκε να πραγματοποιηθεί η συγκριτική ανάλυσή τους μεταξύ Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α. και Ε.Λ.Π.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αποτελούν αναντίρρητα ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια των εσωτερικών και εξωτερικών χρηστών ενός ομίλου εταιρειών. Μέσω αυτών ο κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλη πληροφόρηση σχετικά με την οικονομική θέση και επίδοση του ομίλου, πληροφόρηση η οποία δεν είναι εφικτό να αντληθεί από τις ατομικές οικονομικές καταστάσεις είτε της μητρικής επιχείρησης είτε των θυγατρικών της. Κατά τη διεθνή νομοθεσία, ως έτος ορόσημο των μεγάλων αλλαγών και διαφοροποιήσεων στην εφαρμογή των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων θεωρείται το 2005, με την υποχρεωτική εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Α. στις εισηγμένες εταιρείες σε οργανωμένη αγορά. Κατά την ελληνική νομοθεσία, η εφαρμογή του Ν. 4308/14 από 01.01.2015 επέφερε σημαντικές αλλαγές ως προς το θέμα των ενοποιήσεων. Πιο συγκεκριμένα, οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των Ε.Λ.Π. (Ν. 4308/14) έφεραν αρκετά κοινά σημεία με τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των Δ.Λ.Π. και των Δ.Π.Χ.Α. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να επιτευχθεί σύγκλιση μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων. Ωστόσο, ορισμένες διαφορές εξακολουθούσαν να υφίστανται.

Μία σημαντική διαφορά σχετίζεται με το θέμα των απαλλαγών από την υποχρέωση κατάρτισης των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Ενώ κατά τα

Ε.Λ.Π. παρέχονται απαλλαγές οι οποίες αφορούν ασήμαντες θυγατρικές επιχειρήσεις και θυγατρικές επιχειρήσεις που διακρατούνται με σκοπό τη μεταγενέστερη πώλησή τους, τα Δ.Λ.Π. και τα Δ.Π.Χ.Α. δεν παρέχουν απαλλαγή από την υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Όσον αφορά την αποτίμηση των συμμετοχών σε θυγατρικές, κατά τα Δ.Π.Χ.Α. πραγματοποιείται στην εύλογη αξία. Απεναντίας, σύμφωνα με τα Ε.Λ.Π. η εύλογη αξία παραμένει σε δυνητικό επίπεδο. Μία ακόμη διαφοροποίηση εντοπίζεται και στις μεθόδους ενοποίησης. Βάσει των Δ.Π.Χ.Α., η αποτίμηση των συμμετοχών σε κοινοπραξίες πρέπει να πραγματοποιείται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης και των κοινών επιχειρήσεων με τη μέθοδο της ενσωμάτωσης των μεριδίων. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μετάβαση από την αναλογική μέθοδο ενοποίησης στη μέθοδο της καθαρής θέσης αποτελεί ακόμη και σήμερα θέμα έντονων συζητήσεων. Όπως τονίστηκε και στη βιβλιογραφική επισκόπηση, έπειτα από τη διενέργεια ενός πλήθους ερευνών, υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι η αναλογική μέθοδος ενοποίησης παρουσίαζε την αξία της συμμετοχής σε κοινοπραξίες και κοινές επιχειρήσεις με καλύτερο τρόπο. Το γεγονός αυτό, δημιουργεί ερωτήματα σχετικά με την απόφαση του IASB να εκτοπίσει την αναλογική μέθοδο και να εισάγει στη θέση της μέθοδο της καθαρής θέσης. Εν αντιθέσει, κατά τα Ε.Λ.Π. η μέθοδος της αναλογικής ενοποίησης χρησιμοποιείται, ωστόσο μόνο για τις κοινές επιχειρήσεις. Όσον αφορά τη μέθοδο της καθαρής θέσης, ισχύει και κατά τα Ε.Λ.Π. για την ενοποίηση συγγενών επιχειρήσεων και κοινοπραξιών.

Σημείο τομής των δύο νομικών πλαισίων αποτελεί ο σημαντικός αριθμός γνωστοποιήσεων. Τόσο κατά την ελληνική όσο και κατά τη διεθνή νομοθεσία, λαμβάνοντας υπόψη και το θεωρητικό και πρακτικό σκέλος της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αποδείχθηκε ότι η μητρική επιχείρηση καθώς και οι θυγατρικές της είναι υποχρεωμένες να προβαίνουν σε κοινοποίηση ενός σημαντικού αριθμού γνωστοποιήσεων. Όσον αφορά τον έλεγχο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, είναι άμεσα κατανοητό ότι πλέον αποτελεί ένα από τα πιο απαιτητικά έργα των επαγγελματιών λογιστών - ελεγκτών. Οι ελεγκτές ομίλων εταιρειών αδιαμφισβήτητα πρέπει να χαρακτηρίζονται από επαγγελματική συμπεριφορά εφαρμόζοντας τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς, υψηλή επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια βελτιώνοντας διαρκώς τις γνώσεις και τις ικανότητές τους καθώς και τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια εκτελώντας τα καθήκοντά τους βάσει αυτών. Λόγω της ύπαρξης επενδύσεων σε θυγατρικές επιχειρήσεις, συγγενείς και

κοινοπραξίες, οι οποίες πρέπει να διαχωριστούν σε σημαντικές και μη σημαντικές, απαιτείται ορθός σχεδιασμός των ελέγχων των ομίλων εταιρειών. Στόχος είναι η εξοικονόμηση χρόνου και κόστους του ελέγχου και η μείωση του κινδύνου του ουσιώδους σφάλματος σε ένα ανεκτά χαμηλό επίπεδο. Επίσης, ένα ακόμη σημαντικό ζήτημα, κατά τον έλεγχο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, αποτελεί ο καθορισμός όχι μόνο ενός αποτελεσματικού ατομικού ουσιώδους μεγέθους αλλά και ο καθορισμός ενός ενοποιημένου.

Σχετικά με την εμπειρική διερεύνηση, που πραγματοποιήθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, έπειτα από την ανάλυση ορισμένων κοινών και ανεξάρτητων ποιοτικών μεταβλητών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων μεταξύ Δ.Λ.Π. και Δ.Π.Χ.Α. καθώς και Ε.Λ.Π. συμπεραίναμε ότι σημαντικότερος βαθμός σύγκλισης υπάρχει στις «Γνωστοποιήσεις». Τουναντίον, σημαντικότερος βαθμός απόκλισης εμφανίστηκε στο στοιχείο «Μεθοδολογία και Βασικές Αρχές Ενοποίησης». Τέλος, ορισμένα κοινά στοιχεία, τα οποία θα μπορούσαν να καθορίσουν κι αυτά το βαθμό ομοιογένειας ή ανομοιογένειας και να αποτελέσουν αφορμή για τη διεξαγωγή μελλοντικών ερευνών και μελετών, ανάμεσα στα διεθνή και τα ελληνικά πρότυπα, είναι τα εξής: «Απαιτήσεις για την Προετοιμασία των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων», «Έλεγχος των Ενοποιημένων Καταστάσεων» καθώς και «Λογιστικές Αρχές των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων». Αδιαμφισβήτητα αποτελεί δυνητικό ερευνητικό θέμα ο βαθμός σύγκλισης μεταξύ ελληνικών και διεθνών λογιστικών αρχών, κανόνων και μεθόδων και ο βαθμός βελτίωσης της παρεχόμενης ενοποιημένης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και αναφοράς των μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών ομίλων εταιρειών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ

- Ašenbrenerová, P. (2016). 'Disclosure of Joint Ventures and Associates in Financial Statement under IFRS'. *European Financial and Accounting Journal*, 11 (3), pp. 85-94.
- Caramanis, C. and Spathis, C. (2006). 'Auditee and Audit Firm Characteristics as Determinants of Audit Qualifications: Evidence from the Athens Stock Exchange'. *Managerial Auditing Journal*, 21 (9), pp. 905-920.
- Carson, E., Simnett, R., Trompeter, G. and Vanstraelen, A. (2014). 'The Impact of Group Audit Arrangements on Audit Quality and Pricing'. [Online]. Διαθέσιμο στο: http://www.isarhq.org/2014_downloads/papers/ISAR2014_Carson_Simnett_Trompeter_Vanstraelen.pdf [ημερομηνία πρόσβασης 18 Αυγούστου 2018].
- Catuogno, S., Allini, A. and D' Ambrosio, A. (2015). 'Information Perspective and Determinants of Proportionate Consolidation in Italy. An ante IFRS 11 Analysis'. *Revista dei dottori commercialisti*, 4, pp. 1-23.
- Choi, F., Frost, C., and Meek, G. (2002). *International Accounting*. 4th Edition. New Jersey: Prentice Hall.
- Cîrstea, A. and Baltariu, A. (2014). 'Convergence of Consolidated Financial Statements Regulations: Are we there Yet?'. *Procedia Economics and Finance*, 15, pp. 1297-1303.
- Cîrstea, A., Nistor, C.S. and Tiron Tudor, A. (2017). 'Consolidated financial statements - a new challenge for the public sector administration'. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, 33 (1), pp. 46-65.
- Davis, M. and Largay, J. (2008). 'Consolidated Financial Statements'. *The CPA Journal*, 78 (2), pp. 26-27.
- Ding, Y., Hope, K., Jeanjean, T. and Stolwy, H. (2007). 'Differences between domestic accounting standards and IAS: Measurement, determinants and implications'. *Journal of Accounting and Public Policy*, 26 (1). pp. 1-38.
- Edwards, J. (2015). *A History of Financial Accounting*. 1st Edition. New York: Routledge Library Editions.

- Fontes, A., Rodrigues, L. and Craig, R. (2005). 'Measuring Convergence of National Accounting Standards with International Financial Reporting Standards'. *Accounting Forum*, 29 (4), pp. 415-436.
- Glaum, M., Schmidt, P., Street, D. and Vogel, S. (2013). 'Compliance with IFRS 3 - and IAS 36 - required disclosures across 17 European countries: company - and country - level determinants'. *Accounting and Business Research*, 43 (3), pp. 163-204.
- Glover, S. and Wood, D. (2014). 'The Effects of Group Audit Oversight on Subsidiary Entity Audits and Reporting'. [Online]. Διαθέσιμο στο: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2117889 [ημερομηνία πρόσβασης 20 Αυγούστου 2018].
- Glover, S., Prawitt, D., Liljegen, J. and Messier, W. (2008), "Component Materiality for Group Audits", *Journal of Accountancy*, 1 December 2008, pp. 42-46.
- Hamberg, P., Paananen and M., Novak, J., (2011). 'The Adoption of IFRS 3: The Effects of Managerial Discretion and Stock Market Reactions'. *European Accounting Review*, 20 (2), pp. 263-288.
- Haneseder, S. and Stockinger, M. (2014). 'How does the elimination of the proportionate consolidation method for joint venture investments influence European companies?', *Journal of Finance and Risk Perspectives*, 3 (1), pp. 1-18.
- Hong, P.T.D., Anh, V.T.K. and Tran, M.D. (2018), 'Disadvantages and Motivation of Consolidated Financial Statements Preparation in Vietnam'. *International Journal of Economics and Finance*, 10 (3), pp. 36-46.
- Kirkos, E., Spathis, C., Nanopoulos, A. and Manolopoulos, Y. (2007). 'Identifying Qualified Auditors' Opinions: A Data Mining Approach. Journal of Emerging Technologies in Accounting'. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 4 (1), pp. 183-187.
- Luo, T. and T. Warfield (2014). 'The implementation effects of expanded consolidation: the case of consolidating special purpose entities'. *Journal of Accounting and Finance*, 54 (2), pp. 539-566.
- Milojević, I., Vukoje, A. and Mihajlović, M. (2013). 'Accounting Consolidation of the Balance by the Acquisition Method'. *Economics of Agriculture*, 60 (2), pp. 237-252.
- Müller, V. (2011). 'Value Relevance of Consolidated Versus Parent Company Financial Statements: Evidence from the Largest Three European Capital Markets'. *Journal of Accounting and Management Information Systems*, 10 (3), pp. 326-350.

- Pieri, V. (2010). 'The Relevance and the Dynamics of Goodwill Values Under IAS/IFRS: Empirical Evidences from the 2005-2009 Consolidated Financial Statements of the Major Companies Listed in Italy'. [Online]. Διαθέσιμο στο: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1695892 [ημερομηνία πρόσβασης 25 Οκτωβρίου 2018].
- Rahman, R., Perera, H. and Tower, G. (1996), 'Accounting Harmonization between Australia and New Zealand: Towards a Regulatory Union'. *The International Journal of Accounting*, 29 (3), pp. 316-333.
- Sedki, S., Smith, A. and Strickland, A. (2014). 'Differences and Similarities Between IFRS and GAAP on Inventory, Revenue Recognition and Consolidated Financial Statements'. *Journal of Accounting and Finance*, 14 (2), pp. 120-123.
- Taylor, P. (1996). *Consolidated Financial Reporting*. 1st Edition. London: Paul Chapman Publishing / Sage.
- Walker, R. (2006). *Consolidated Statements: A History and Analysis*. 1st Edition. NSW Australia: Sydney University Press
- Van der Tas, L. (1988). 'Measuring Harmonisation of Financial Reporting Practice'. *Accounting and Business Research*, 18 (70), pp. 157-169.
- Zeff, S. (2007). 'Some Obstacles to Global Financial Reporting Comparability and Convergence at a High Level of Quality'. *The British Accounting Review*, 39 (4), pp. 290-302.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αληφαντής, Γ. (2004). *Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις: Νομοθεσία και Πρακτική*. 3^η εκδ. Αθήνα: Πάμισος.
- Γκίνογλου, Δ. και Ταχυνάκης Π. (2004). *Λογιστική Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων*. 1^η εκδ. Αθήνα: Rosili.
- Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις και Κοινοπραξίες», International Accounting Standards Board.
- Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», International Accounting Standards Board.
- Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 11 «Σχήματα υπό Κοινό Έλεγχο», International Accounting Standards Board.

Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 12 «Γνωστοποιήσεις περί συμμετοχών σε άλλες εταιρείες», International Accounting Standards Board.

Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων», International Accounting Standards Board.

Λουμιώτης, Β. (2015). *Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και τα ΕΛΠ Ν.4308/2014*. Αθήνα: Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Νεγκάκης, Χ. (2015). *Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς - Ειδικά Θέματα*, Θεσσαλονίκη.

Νόμος 2190/20 «Περί Ανώνυμων Εταιρειών»

Νόμος 4308/14 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις»

Ντζανάτος, Δ. (2008). *Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά*. 1^η εκδ. Αθήνα: Καστανιώτη.

Πρωτοψάλτης, Ν. (2005). *Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις*. 1^η εκδ. Αθήνα: Σταμούλη.

Τριάρχης, Δ. (2011). *Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις*. 1^η εκδ. Θεσσαλονίκη: Δίσιγμα.

Χέβας, Δ. (2010). *Η λογιστική των επιχειρηματικών συνενώσεων*. 1^η εκδ. Αθήνα: Μπένου.